

ВЪРХОВЕН ПРЕДСТАВИТЕЛ
НА СЪЮЗА ПО ВЪПРОСИТЕ
НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ И
ПОЛИТИКАТА НА СИГУРНОСТ

Брюксел, 5.3.2024 г.
JOIN(2024) 10 final

**СЪВМЕСТНО СЪОБЩЕНИЕ ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Нова Стратегия за европейската отбранителна промишленост: Постигане на
готовност на ЕС чрез бързо реагираща и устойчива европейска отбранителна
промишленост**

ВЪВЕДЕНИЕ

На 14 и 15 декември 2023 г. Европейският съвет, в съответствие с Версайската декларация¹ и Стратегическия компас за сигурността и отбраната², подчерта, че е необходимо да се направи повече за постигане на целите на Съюза за повишаване на отбранителната готовност³. Европейският съвет подчерта и необходимостта от укрепване на европейската отбранителна технологична и индустриална база (ЕОТИБ), включително МСП, за да стане тя по-иновативна, конкурентоспособна и устойчива. Един по-силен и по-способен ЕС в областта на сигурността и отбраната ще допринесе положително за световната и трансатлантическата сигурност и ще допълва Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО), която за държавите, членуващи в нея, продължава да бъде основата на колективната им отбрана.

Отбранителната готовност на ЕС може да се определи като постоянно състояние на готовност на Съюза и неговите държави членки да защитават сигурността на неговите граждани, целостта на неговата територия и критични активи или инфраструктури, както и неговите основни демократични ценности и процеси. Това включва възможност за предоставяне на военна помощ на неговите партньори, например Украйна. В съответствие със Стратегическия компас отбранителната готовност обхваща възможността за по-бързи и решителни действия при кризи, защита на нашите граждани от бързо променящите се заплахи, инвестиции в необходимите способности и технологии и съвместна работа с партньори за постигане на общи цели. Освен това настоящата стратегия е в отговор на предложенията, направени от гражданите в рамките на Конференцията за бъдещето на Европа⁴.

Съществуването на силна отбранителна промишленост на ЕС е основно предварително условие за постигането на отбранителна готовност. Въз основа на констатациите от анализа на недостига на инвестиции в отбраната, представени в съвместното съобщение от 18 май 2022 г.⁵, и след всеобхватен процес на консултации със заинтересованите страни, в настоящата Стратегия за европейската

¹ Неформална среща на държавните и правителствените ръководители, Версайска декларация, 10 и 11 март 2022 г., [20220311-versailles-declaration-bg.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eu-external-operations/en/20220311-versailles-declaration-bg.pdf)

² Стратегически компас за сигурността и отбраната — За Европейски съюз, който защитава своите граждани, ценности и интереси и допринася за международния мир и сигурност, Брюксел, 21 март 2022 г., 7371/22, [pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eu-external-operations/en/20220321-strategic-compass-for-security-and-defence).

³ Заседание на Европейския съвет, Брюксел, 15 декември 2023 г., EUCO 20/23, [eu-council-conclusions-14-15-12-2023-bg.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eu-external-operations/en/eu-council-conclusions-14-15-12-2023-bg.pdf). Заключениета гласят: „След като направи преглед на работата, извършена за изпълнение на неговите предходни заключения, на Версайската декларация и Стратегическия компас, Европейският съвет подчертава, че е необходимо да се направи повече за постигане на целите на Съюза за повишаване на отбранителната готовност и увеличаване на разходите за отбрана чрез сътрудничество, включително увеличаване на инвестициите в отбраната и развитието на способностите, както и за постигане на ефективен и интегриран пазар в областта на отбраната“.

⁴ Изследванията на общественото мнение в ЕС потвърждават силния интерес и високите очаквания на европейците за повече сътрудничество по въпросите на отбраната. Според стандартното изследване „Евробарометър“ 100 (декември 2023 г.) 79 % от европейците считат, че сътрудничеството по въпросите на отбраната на равнище ЕС следва да се увеличи, а според 69 % ЕС трябва да засили капацитета си за производство на военна техника.

⁵ Съвместно съобщение относно анализа на недостига на инвестиции в отбраната и бъдещите действия, Брюксел, 18.5.2022 г. (JOIN(2022) 24 final).

отбранителна промишленост се предлага амбициозен подход, подкрепен от Програма за европейската отбранителна промишленост (ПЕОП), заедно с набор от допълнителни мерки и успоредно с Европейския фонд за отбрана (ЕФО), с цел укрепване на промишления стълб на отбранителната готовност на ЕС. Тези усилия следва да продължат да се полагат и след края на настоящата многогодишна финансова рамка (2021—2027 г.), като финансирането от ЕС ще се предоставя чрез бъдещи инструменти, чийто обхват и структура ще се основават на опита, придобит чрез изпълнението на различните програми в областта на отбраната.

Рязкото увеличаване на регионалните и глобалните заплахи и предизвикателствата за сигурността, и по-специално възобновяването на конвенционалните военни действия с висока интензивност в Европа, налага спешна съществена промяна в бързината и мащаба, с които ЕОТИБ може да установи, разработи и произведе необходимата военна техника в пълния ѝ спектър, като се започне от най-неотложните потребности. В тази връзка е необходимо по-нататъшно укрепване и рационализиране на способите и инструментите, въведени от Съюза през последните години. Отбранителната промишлена готовност трябва да бъде засилена в целия Съюз, като се обърне специално внимание на специфичните последици от това за държавите членки, които са изложени в най-голяма степен на риска от реализиране на конвенционални военни заплахи.

Отбранителната промишлена готовност може да бъде постигната само ако се осигури възможност за постоянно увеличение на разходите за отбрана на държавите членки чрез подходящи инструменти и стимули, така че на практика да се даде приоритет на съвместните инвестиции. Това ще укрепи както военните им способности, така и отбранителната индустриална база, на която ЕС и неговите държави членки могат да разчитат. Това също така ще укрепи пряко НАТО, тъй като държавите членки, включително съюзниците на НАТО⁶, разполагат с единен комплект въоръжени сили, които могат да предоставят в различни рамки. Освен това тази готовност допринася за по-общата икономическа сигурност на Съюза, тъй като ЕОТИБ е основен двигател на технологичните иновации и устойчивостта в нашите общества.

Настоящата стратегия има за цел да се увеличат и подкрепят усилията на държавите членки да **инвестират повече, по-добре, заедно и на европейско равнище** (раздел 2). Увеличената наличност на отбранителни продукти и системи следва да бъде постигната благодарение на **по-ефективна и по-бързо реагираща ЕОТИБ, като се разчита на повишена сигурност на доставките** (раздел 3). Важно е да се предвидят **финансовите средства**, с които да се подкрепи отбранителната промишлена готовност на ЕС (раздел 4). Освен това във всички политики на ЕС следва да бъде интегрирана **култура на отбранителна готовност** (раздел 5). И накрая, следва да се използват **партньорства** за повишаване на готовността и устойчивостта (раздел 6).

⁶ 22 от 27-те държави членки понастоящем са членки на НАТО, като се очаква Швеция да се присъедини към алианса в най-скоро време.

1. ПОСТИГАНЕ НА ОТБРАНИТЕЛНА ГОТОВНОСТ ЧРЕЗ ПО-БЪРЗО РЕАГИРАЩА И УСТОЙЧИВА ЕВРОПЕЙСКА ОТБРАНИТЕЛНА ПРОМИШЛЕННОСТ

1.1. Отбранителната готовност: наложителна в настоящата геополитическа среда

Изправен пред възобновяването на военните действия с висока интензивност в Европа след непровокираното пълномасщабно нашествие на Русия в Украйна през 2022 г., Съюзът трябва бързо да повиши своята отбранителна готовност.

Основаният на правила световен ред е изправен пред сериозни предизвикателства, а държави в съседство със Съюза и по-отдалечени от него държави все повече са засегнати от напрежение, нестабилност, хибридни заплахи и въоръжени конфликти. Стратегическите конкуренти инвестират сериозно във военни способности, отбранителни промишлени способности и технологии от критично значение, а целостта на нашите вериги за доставки и безпрепятственият достъп до ресурси вече не могат да се приемат за даденост.

ЕС и неговите държави членки също така са изправени пред широко разпространени хибридни заплахи, изразяващи се в нарастващ брой кибератаки, саботажи, хакерски атаки срещу критична инфраструктура и активи, дезинформация и чуждестранно манипулиране на информация и вмешателство. Те също така се сблъскват с оспорване на достъпа на Европа до стратегически области, като например областите на операции в космическото пространство и в киберпространството, на въздушни и на морски операции. Тези събития поставят под въпрос нашата сигурност, благоденствие и демократични ценности.

Защитата на територията и гражданите на държавите членки е преди всичко национална отговорност, включително чрез ангажиментите на съюзниците в рамките на НАТО. В този контекст геополитическите събития показват, че е наложително Европа да поеме по-голяма стратегическа отговорност за собствената си сигурност, включително да подпомага ключови партньори, като например Украйна. Следвайки насоките на Стратегическия компас, ЕС заема и трябва да продължи да заема силна позиция в областта на сигурността и отбраната, представлявайки надежден гарант на сигурността и способен участник в отбранителния процес не само за собствените си граждани, но и в полза на международния мир и сигурност.

Един по-силен и по-способен ЕС в областта на сигурността и отбраната също така ще допринесе положително за световната и трансатлантическата сигурност и ще допълни НАТО. За държавите членки, които са членки и на НАТО, алиансът продължава да бъде основата на колективната им отбрана. Отбранителната готовност изисква планиране, разработване и оперативна достъпност на необходимите отбранителни способности и стратегически спомагателни способности, овладяване на критични технологии и способност за закупуване, експлоатация и защита на необходимия пълен спектър от способности, инфраструктури и активи.

Следователно постигането на отбранителна готовност изисква да се инвестират огромни суми по координиран начин в необходимите отбранителни способности, включително в подходяща критична инфраструктура. Това изисква гъвкавост, така че да може постоянно да се интегрират иновациите, произхождащи във все по-голяма степен от малки и нетрадиционни участници, които твърде често се борят

техният потенциален принос да бъде признат. Съперниците се включиха в глобална надпревара за технологично превъзходство, изискваща от всички участници все по-бързи и все по-скъпи инвестиционни цикли: ЕС не може да си позволи изоставане.

Дори държавите членки, които разполагат с най-голям бюджет за отбрана в Съюза, са изправени пред все повече трудности да инвестират самостоятелно толкова средства, колкото са необходими, което излага ЕС на нарастващи липси на способности и промишлен капацитет и на по-голяма стратегическа зависимост. Същото се отнася и за основните производители и техните вериги за доставки. Поради това отбранителната готовност изисква повече сътрудничество и колективни действия. Във времена на военни действия с висока интензивност това изисква способност за масово производство на голям набор от военна техника, като например боеприпаси, безпилотни летателни апарати, ракети и системи за противовъздушна отбрана, способности за дълбочинен удар и за разузнавателни данни, наблюдение и войсково разузнаване, както и способност за осигуряване на бърза и достатъчна наличност на такава техника.

За да се осигури възможност за това масово производство, организацията на сектора на отбранителната промишленост трябва да се развие.

Карта 1. Покупки в областта на отбраната в ЕС: предимно самостоятелно и от чужбина

Както се подчертава в анализа на недостига на инвестиции в отбраната и бъдещите действия, ако всички държави членки бяха изразходвали 2 % от своя БВП за отбрана, с 20 % заделени за инвестиции, от 2006 г. до 2020 г., това щеше да доведе до допълнителни приблизително **1,1 трилиона евро за отбрана**, от които около 270 милиарда евро за инвестиции.

През 2022 г. разходите за отбрана на държавите членки се увеличиха за осма поредна година, възлизайки на 240 милиарда евро⁷. **78 % от покупките в областта на отбраната от страна на държавите — членки на ЕС, между началото на агресивната война на Русия и юни 2023 г. са извършени от държави извън ЕС**, като само на САЩ се падат 63 %⁸.

Между 2021 г. и 2022 г. се наблюдава увеличение със 7 % на обществените поръчки за ново оборудване, но през 2022 г. за съвместно възлагане на обществени поръчки за военна техника в ЕС са отделени **едва 18 % от общите разходи за оборудване**⁹, **далеч под настоящия колективен целеви показател от 35 %, определен от държавите членки**¹⁰.

⁷ Спрямо рекордно ниско равнище от 171 милиарда евро през 2014 г. Вж. Европейска агенция по отбрана, Данни в областта на отбраната за 2022 г., основни констатации и анализ.

⁸ Jean-Pierre Maulny, THE IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE EUROPEAN DEFENCE MARKET (Въздействието на войната в Украйна върху европейския пазар на отбранителни продукти), IRIS, септември 2023 г., [19_ProgEuropeIndusDef_JPMaulny.pdf \(iris-france.org\)](https://iris-france.org/19_ProgEuropeIndusDef_JPMaulny.pdf).

⁹ Координиран годишен преглед на отбраната за 2022 г.

¹⁰ Установен от Управителния съвет на EDA на равнище министри на отбраната през 2007 г.

1.2. За отбранителната готовност е необходима силна, бързо реагираща и иновативна ЕОТИБ

Както се подчертава в Стратегическия компас и в Декларацията от Гранада на държавните и правителствените ръководители от ЕС¹¹, за укрепването на отбранителната готовност и инвестициите в способности на ЕС е необходима силна, гъвкава и устойчива технологична и индустриална база.

ЕОТИБ е основен и неделим елемент за гарантирането на сигурността и благоденствието на нашите общества както понастоящем, така и в бъдеще. Наличието на бързо реагираща и конкурентоспособна ЕОТИБ стои в основата на надеждната роля на Европа за собствената ѝ отбрана и сигурност.

За отбранителната промишлена готовност на ЕС понастоящем и в бъдеще са необходими публични и частни инвестиции за целия спектър от потребности, за да може отбранителната промишленост да реагира своевременно и мащабно на нуждите на държавите членки. Иновациите трябва да бъдат постоянно в центъра на вниманието, като същевременно следва да се гарантира устойчивост на външни сътресения и смущения.

Карта 2. ЕОТИБ понастоящем: силен потенциал, който трябва да бъде допълнително оползотворен

Понастоящем отбранителната технологична и индустриална база на Съюза се състои от комбинация от голям набор от главни изпълнители, дружества със средна пазарна капитализация и голям брой малки и средни предприятия (МСП).

Освен европейските лидери в тази област, които произвеждат модерни системи на световно равнище и които са разположени предимно в няколко държави членки, не по-малко важна роля играят множество по-малки, но често от решаващо значение производители на платформи, доставчици на оборудване, производители на консумативи, като например боеприпаси, поддоставчици и производители в специализирани пазарни ниши, **които са разпръснати в целия ЕС.**

Според картографирането на отрасъла, извършено от работната група за съвместно възлагане на обществени поръчки в областта на отбраната, основните производители за 46-те най-спешно необходими изделия са разположени в 23 държави членки.

ЕОТИБ е конкурентоспособна на световно равнище, с приблизителен **годишен оборот от 70 милиарда евро** и значителен обем на износа (над 28 милиарда евро през 2021 г.). По общи оценки ЕОТИБ осигурява заетост на около **500 000 души**¹².

Независимо от конкурентоспособността на ЕОТИБ като цяло, нейната способност да разгърне пълния си потенциал е отслабена поради недостатъчните инвестиции в продължение на години, въпреки постигнатия през последните години напредък. Това е следствие от решенията на държавите членки за политиката и бюджета през последните десетилетия, взети в различен геополитически контекст, за разпределяне

¹¹ Европейски съвет, Декларация от Гранада, 6 октомври 2023 г.

¹² Източник на данните: оценки на SIPRI, изготвени за Европейската комисия.

на „дивидентите от мира“ за други обществени цели. Продължаващата разпокъсаност на промишлеността на национален принцип също действа като пречка за оптималната ефективност на инвестициите в областта на отбраната. Тези тенденции доведоха до значително по-малък сравнителен мащаб на европейския пазар на отбранителни продукти и по-слабо присъствие на световната сцена, както и до увеличаване на зависимостта от трети държави, което влошава способността на ЕОТИБ да използва пълноценно възможностите си.

1.3. Твърде малкото кооперирани инвестиции в ЕС не позволяват пълноценно използване на възможностите на ЕОТИБ

На един сложен пазар, на който националните правителства са единствените купувачи, държавите членки все още не координират, обединяват и свързват решенията си в областта на планирането на отбраната и обществените поръчки в достатъчна степен, въпреки че разполагат с редица европейски инструменти и рамки. Поради това търсенето все още е до голяма степен организирано на национален принцип, като повечето инвестиционни решения произтичат от национални съображения и се основават на национални програми, като често не се вземат предвид по-широките стратегически съображения и съображения за ефективност. В резултат на това и въпреки някои етапи на консолидация през последните десетилетия, предлагането продължава по същество да е организирано на национален принцип, като държавите членки при възможност избират национални решения поради съображения, свързани с промишлеността и сигурността на доставките. Това води до разпръснатата ЕОТИБ, която функционира на различни, твърде тесни пазари на отбранителни продукти, вместо на единен, много по-голям и интегриран пазар.

Това отслабва ЕОТИБ. Първо, търсенето не се осъществява колективно по оптимален начин. Това води до дублиране и пропуснати възможности за споделяне и синхронизиране на инвестициите в оборудване или инфраструктура, които са необходими на всички. Второ, при предлагането няма стимули за сътрудничество или дори интегриране, така че то да може да съответства на едно по-ефективно търсене. То страда от липса на предвидимост и критична маса по отношение на направените поръчки, като по този начин не успява да се възползва от икономии от мащаба. Трето, особено напоследък, съществува тенденция държавите членки да купуват готови продукти от трети държави, като по този начин намаляват вътрешното търсене и инвестират парите на европейските данъкоплатци в работни места и ключови технологии в чужбина, вместо в Европа.

Това от своя страна задължава ЕОТИБ да се съсредоточи върху износа, за да гарантира своята жизнеспособност, което води до риск от прекомерна зависимост от поръчките от трети държави, в резултат на което изпълнението на поръчките на държавите членки може да бъде с по-нисък приоритет от изпълнението на договорите с трети държави в случай на кризи и свързан с това недостиг.

Сигурността на доставките намалява поради комбинацията от посочените по-горе модели. Единният пазар стана реалност на по-ниските нива, където веригите за доставки се простират широко отвъд границите. Това обаче не е отразено в колективно стратегическо управление на равнище ЕС, което би подкрепило сигурността на доставките при кризисни сценарии. Тенденцията на прекомерна зависимост от доставките от трети държави допълнително намаляват сигурността на доставките и свободата на действие в случай на кризи.

1.4. Подпомагане на Украйна да устои на руската агресия: решаващ принос на Съюза, но силен потенциал за подобрение

ЕС и неговите държави членки доказаха способността си да мобилизират бързо подкрепа за въоръжените сили на Украйна, включително от ЕОТИБ. До края на януари 2024 г. ЕС и неговите държави членки заедно бяха доставили на Украйна военна техника на стойност над 28 милиарда евро.

Благодарение на Европейския механизъм за подкрепа на мира (ЕМПМ) ЕС предостави подкрепа на Украйна само няколко дни след руското пълномащабно нашествие през февруари 2022 г., като възстанови разходите на държавите членки, изпратили военна помощ на Украйна. Чрез ЕМПМ се стимулират по-нататъшните доставки на смъртоносно и несмъртоносно оборудване за Украйна. С инициативата за осигуряване на боеприпаси в три направления¹³ Съветът постигна съгласие по амбициозна рамка за стимулиране на доставката и възлагането на обществени поръчки за артилерийски боеприпаси и ракети тип „земя-земя“, както и за увеличаване на капацитета на промишлеността.

Чрез тази инициатива държавите членки са направили поръчки в ЕС и Норвегия за набавяне на допълнителни артилерийски боеприпаси, включително като са използвали рамковите договори¹⁴, договорени от Европейската агенция по отбрана от тяхно име с европейската отбранителна промишленост. Подкрепата на Съюза, предоставяна чрез Регламента относно подкрепата за производството на боеприпаси (ASAP)¹⁵, увеличава и ускорява неговата способност да подпомага Украйна и да попълва националните запаси.

ЕОТИБ също доказва способността си да поддържа ефективно тези усилия. **От началото на войната ЕОТИБ е увеличила производствените си мощности за артилерийски боеприпаси с 50 %.** Тя вече е в състояние да произвежда един милион артилерийски снаряди годишно, като се очаква да достигне капацитет от над 1,4 милиона до края на 2024 г. и 2 милиона до края на 2025 г.

Освен даренията от запасите на държавите членки и финансираните по ЕМПМ обществени поръчки ЕОТИБ осигури и значително количество артилерийски боеприпаси чрез преки договори с Украйна, показвайки способността си да допринесе за борбата ѝ срещу нахлуващите въоръжени сили.

ЕС също така въведе нови инициативи като Регламента за създаване на Инструмент за укрепване на европейската отбранителна промишленост чрез съвместни поръчки (EDIRPA)¹⁶. Все пак е необходимо да се направи много повече както на равнището на промишлеността, така и на правителствено равнище.

¹³ Доставка и съвместно възлагане на обществени поръчки за боеприпаси за Украйна, Брюксел, 20 март 2023 г., 7632/23, [pdf \(europa.eu\)](#).

¹⁴ Към днешна дата EDA е подписала 60 рамкови договора с европейската промишленост.

¹⁵ Регламент (ЕС) 2023/1525 относно подкрепата за производството на боеприпаси (ASAP) (ОВ L 185, 24.7.2023 г., стр. 7—25).

¹⁶ Регламент (ЕС) 2023/2418 за създаване на Инструмент за укрепване на европейската отбранителна промишленост чрез съвместни поръчки (АУЕОПС/EDIRPA) (ОВ L, 2023/2418, 26.10.2023 г.).

1.5. От реагиране при извънредни ситуации към готовност: време е за промяна на парадигмата

Време е да преминем от реагиране при извънредни ситуации към структурна отбранителна готовност на ЕС във всички времеви хоризонти. ЕС трябва да осигури на своите държави членки и партньори консумативи в необходимите количества, включително по време на кризи, като същевременно гарантира своевременното развитие и предоставяне на високотехнологични критични способности от следващо поколение през следващите години. Това е съобразено и с нуждите на Украйна в областта на отбраната. Освен това сигурният достъп до области, в които достъпът на ЕС се оспорва, като например областите на операции в киберпространството, в космическото пространство и на въздушни и на морски операции, не може да бъде ефективно защитен само от една държава членка. Поради това чрез необходимите инвестиции в решения на европейско равнище ЕС трябва да развие способността си да гарантира своя колективен достъп до тези области.

Конкурентоспособна ЕОТИБ, допринасяща за сигурността на гражданите на Съюза, означава промишлен сектор, способен да поддържа своите технологични постижения, като същевременно осигурява това, което е необходимо, тогава, когато е необходимо, без ограничения, произтичащи от прекомерни външни зависимости или проблемни точки¹⁷. Сектор, който инвестира в нови способности и е готов да премине към „военновременен“ икономически модел, когато е необходимо, е от основно значение.

Това предполага колективна публична и частна ангажираност. ЕС е готов да подкрепи както държавите членки, така и ЕОТИБ чрез намаляване на риска за инвестициите, допринасяйки за по-амбициозна политика в областта на отбранителната промишленост на равнището на ЕС. За да постигне това, Съюзът трябва да увеличи максимално ползите от конкуренцията, сътрудничеството и консолидацията. По същата причина трябва да бъдат запазени конкурентоспособността на ЕОТИБ и нейните възможности за износ, като същевременно все пак се гарантира, че държавите членки могат да разчитат напълно на своята отбранителна промишленост да отговори на нуждите им своевременно и в необходимите количества, когато е застрашена сигурността на гражданите на ЕС.

С настоящата стратегия се въвеждат мерки i) за подкрепа на отбранителната промишлена готовност на ЕС въз основа на засилена координация на нуждите на държавите членки в областта на отбраната, ii) за укрепване на ЕОТИБ, за да може тя да произвежда повече, като същевременно се гарантира нейната сигурност на доставките, iii) за развитие на финансовите средства, така че да се подкрепи отбранителната промишлена готовност на ЕС, и iv) за интегриране на култура на отбранителна промишлена готовност, като същевременно v) се работи ефективно с партньорите. Като първа незабавна инициатива Комисията предлага нов регламент за създаване на ПЕОП, за да се гарантира непрекъснатост на подкрепата за ЕОТИБ в настоящата многогодишна финансова рамка (МФР), като същевременно се тестват нови форми на подкрепа с оглед на следващия програмен период.

¹⁷ За ЕОТИБ би имало ползи от постигането на по-устойчив единен пазар на ЕС чрез изпълнението на мерките, особено по време на криза, предвидени в „Актуализиране на новата промишлена стратегия за 2020 г.: изграждане на по-силен единен пазар за възстановяването на Европа“ (COM(2021) 350 final).

С предложената ПЕОП ще се разширят сроковете и обхватът на подкрепата за конкурентоспособността на ЕОТИБ, предоставяна по EDIRPA и ASAP. С нея ще се стимулира сътрудничеството на етапа на възлагане на обществени поръчки за отбранителни продукти, произведени от ЕОТИБ, ще се подкрепи внедряването на продукти, произтичащи от финансирани по ЕФО действия или други рамки на ЕС за сътрудничество, и в по-общ план ще се подкрепи увеличаването на капацитета на отбранителната промишленост в Съюза. С нея също така ще се установи режим на ЕС за сигурност на доставките с цел засилване на солидарността и ефективността в рамките на Съюза в отговор на кризи.

2. СТИМУЛИРАНЕ НА ГОТОВНОСТТА ЧРЕЗ ИНВЕСТИЦИИ: ПОВЕЧЕ, ПО-ДОБРЕ, ЗАЕДНО И НА ЕВРОПЕЙСКО РАВНИЩЕ

В крайна сметка увеличаването на капацитета на отбранителната промишленост зависи от увеличаването на обема на поръчките от държавите членки, което не може да се осъществи без увеличаване на бюджетите за отбрана. От февруари 2022 г. насам държавите членки започнаха да увеличават бюджетите си с изключително бързи темпове (вж. каре 1). Необходими са обаче значително по-големи инвестиции на национално и европейско равнище за структурно адаптиране на промишлеността на ЕС и повишаване на нейната иновативност и конкурентоспособност, така че тя да може да се справи с новата реалност в областта на сигурността. Сега е от жизненоважно значение Съюзът колективно да се възползва максимално от това продължаващо в момента увеличение на бюджета, за да постигне отбранителна промишлена готовност. За тази цел Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията са готови да подкрепят държавите членки да продължат да инвестират повече, но и да правят това по-добре, заедно и на европейско равнище.

2.1. Инвестиране по-добре

Да се инвестира по-добре означава да се насочват инвестициите там, където са най-важни, да се избягва дублирането и да се повишава ефективността. Това изисква засилена координация на инвестиционните планове и усилия на държавите членки.

2.1.1. Нова функция за съвместно планиране и възлагане на обществени поръчки в областта на отбраната

Както бе обявено в съвместното съобщение относно анализа на недостига на инвестиции в отбраната и бъдещите действия, наличието на структуриран подход към планирането и възлагането на обществени поръчки ще засили прозрачността, координацията и съгласуваността между самите държави членки, както и между тях и институциите на ЕС. Той ще допълни и рационализира съществуващите инициативи в областта на способностите, промишлената, научноизследователската и отбранителната инфраструктура, като осигури възможност за прецизиране и споделяне на приоритетите, както и за системни усилия за сътрудничество.

Държавите членки, върховният представител/ръководител на Агенцията и Комисията ще бъдат включени в различни формати в **Консултативен съвет за готовност на отбранителната промишленост (наричан по-нататък „Консултативният съвет“)**, за да 1) изпълняват функцията за съвместно планиране и възлагане на обществени поръчки на ЕС в областта на отбраната, предвидена в

съвместното съобщение относно анализа на недостига на инвестиции в отбраната, и да 2) подкрепят изпълнението на ПЕОП.

С оглед на изпълнението на **функцията за съвместно планиране и възлагане на обществени поръчки на ЕС в областта на отбраната**, като се използва за основа успешната работа на работната група за съвместно възлагане на обществени поръчки в областта на отбраната, Консултативният съвет ще осигури форум, който ще се свиква от Комисията и върховния представител/ръководител на Агенцията, за обсъждане и прецизиране на определените приоритети на равнището на ЕС, без да се засягат съответните им роли и отговорности. В този формат, който ще бъде установен с настоящата стратегия, Консултативният съвет също така трябва да подкрепя координацията и предотвратяването на противоречия между плановете на държавите членки за възлагане на обществени поръчки и да предоставя стратегически насоки с оглед на по-ефективното постигане на съответствие между търсенето и предлагането. В тази връзка работата в контекста на Консултативния съвет следва да осигури възможност за общо разбиране между държавите членки за структурата на ЕОТИБ и да насърчи колективна осведоменост относно производствените мощности в Съюза. Въз основа на консолидирана оценка на настоящите промишлени способности членовете, заседаващи в контекста на Консултативния съвет, следва да преценят необходимите производствени мощности, за да може да се отговори на установените нужди от обществени поръчки и да се предложат съответни цели за промишлено производство в областта на отбраната, по-специално за най-критичните способности.

Що се отнася до тази функция за съвместно планиране и възлагане на обществени поръчки на ЕС в областта на отбраната, заседанията в контекста на Консултативния съвет ще се подготвят и председателстват съвместно от Комисията и върховния представител/ръководител на Агенцията.

Освен това, с цел да се **подпомогне изпълнението на ПЕОП, Консултативният съвет ще бъде официално създаден в рамките на Регламента за ПЕОП**, по-специално за да се гарантира сигурността на доставките на равнището на ЕС, но също така да се осигури информация и да се подпомогне изпълнението на различните мерки за подкрепа на ЕОТИБ, разработени в рамките на ПЕОП. В този състав самият Консултативен съвет ще бъде председателстван от Комисията, с участието на Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) и на Европейската агенция по отбрана (EDA).

В допълнение към тези усилия, за да се гарантира ефективно сътрудничество между правителствата и промишлеността и да се установи по-тесен диалог и ангажираност, ще бъде създадена **група на високо равнище за европейската отбранителна промишленост**. Тази група ще заседава в специфични конфигурации (напр. секторни), в зависимост от разглеждания въпрос, и ще функционира като приоритетен партньор за връзка на Консултативния съвет за консултации с промишлеността и за повишаване на съгласуваността между плановете на държавите членки и това, което ЕОТИБ може да осигури, без да се засягат приложимите правила в областта на конкуренцията по Договора за функционирането на Европейския съюз.

2.1.2. От стратегическо планиране до проекти от общ интерес

Една от ролите на Консултативния съвет, действащ като новата функция за съвместно планиране и възлагане на обществени поръчки на равнището на ЕС, ще

бъде **съвместно определяне на възможните проекти от общ интерес, така че да се фокусират усилията и програмите за финансиране на ЕС**. Новата функция за планиране и възлагане на обществени поръчки ще се основава на съществуващите инструменти и инициативи, по-специално плана за развитие на способностите (ПРС), координирания годишен преглед на отбраната (КГПО) и постоянното структурирано сътрудничество (ПСС).

За да повиши отбранителната си готовност в настоящата ситуация със сигурността, в рамките на приоритетите на ЕС за развитие на способностите Съюзът следва да определи **европейски проекти в областта на отбраната от общ интерес**, върху които да се съсредоточат усилията и ресурсите. Като инвестират повече, по-добре, заедно и на европейско равнище, държавите членки ще могат да увеличат максимално въздействието на своите инвестиции за развитие и експлоатация на пълния набор от способности. Това ще допринесе за осигуряване на достъп до стратегически области и области, в които достъпът на ЕС се оспорва, включително чрез разработване на подходящи системи, които да служат като европейска отбранителна инфраструктура от общ интерес и за общо ползване. Това също така би допринесло за гарантиране на наличието на стратегически спомагателни способности, необходими за мисиите и операциите, както и за капацитета на ЕС за бързо развърщане.

До 2035 г. ЕС следва да има готови или намиращи се на напреднал етап проекти за способности, които са европейски по своето естество. При условие че държавите членки постигнат съгласие, те биха могли да включват: способности, свързани с интегрирана европейска противовъздушна и противоракетна отбрана (чието критично значение беше потвърдено по време на непровокираната военна агресия на Русия срещу Украйна), осведоменост за операциите в космическото пространство, мрежа от способности за киберотбрана, съизмерима с необходимостта от ефективна защита на Съюза, както и ресурси за морска и подводна защита с подходящ капацитет.

2.2. Инвестиране заедно

Да се инвестира повече заедно е предварително условие за наличието на засилена отбранителна готовност на ЕС. Държавите членки трябва да си сътрудничат в по-голяма степен през целия жизнен цикъл на способностите, като се започне от етапите на научноизследователска и развойна дейност и възлагане на обществени поръчки. Вече съществуват инструменти за определяне на приоритетите в областта на способностите (ПРС) и възможностите за сътрудничество (координирания годишен преглед на отбраната). Наложително е да се гарантира, че те се използват ефективно за планиране, инвестиране и в крайна сметка доставяне на конкретни отбранителни способности.

2.2.1. Съвместните поръчки като обичайна практика, когато това е целесъобразно: разширяване на логиката на намесата, разработена в рамките на EDIRPA

За да допринесе допълнително за установяване на ефективно търсене с цел подпомагане на конкурентоспособността на ЕОТИБ, **Комисията предлага да се разшири логиката на намесата по EDIRPA** и да се засили подкрепата за съвместните поръчки за отбранителни продукти, произтичащи от ЕОТИБ. Този компонент на ПЕОП ще компенсира финансовите разходи, свързани със сложността

на сътрудничеството, излизайки извън рамките на най-спешните и критични отбранителни продукти, като по този начин ще се разшири областта на намеса по EDIRPA.

Компонентът на ПЕОП за подкрепа на съвместните поръчки ще спомогне за ускоряване на приспособяването на промишлеността към структурните промени в условията на сътрудничество. Той също така ще стимулира солидарността между държавите членки, като им даде възможност да повишат ефективността на публичните разходи и да допринесат за оперативната съвместимост и заменяемостта.

Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията **ще измерват постигнатия напредък** в консолидирането на търсенето в областта на отбраната след приемането на настоящата стратегия. Съвместните научноизследователски и развойни дейности (НИРД) и обществени поръчки за военна техника следва постепенно да се превърнат в обичайна практика в ЕС.

До момента **държавите членки не са в състояние да изпълнят** целевия показател, за който се договориха първо през 2007 г., да изразходват 35 % от общия си бюджет за оборудване за съвместни европейски обществени поръчки за оборудване¹⁸.

За да се подаде устойчив, дългосрочен сигнал за търсенето към ЕОТИБ, на държавите членки се предлага да постигнат целта **до 2030 г. най-малко 40 % от военната техника да се закупуват в условията на сътрудничество**.

С изпълнението на тази цел текущите и предстоящите допълнителни инвестиции в областта на отбраната от страна на държавите членки ще доведат до по-ефективни резултати, като по този начин категорично ще повишат устойчивостта и сигурността на ЕС. Освен че е от основно значение, това е и реалистично благодарение на значителните стимули, предоставени на равнището на ЕС от EDIRPA и ПЕОП, съчетани с опита в контекста на ЕМППМ и засиленото чувство за необходимост, неотложност и солидарност, произтичащи от настоящата геополитическа ситуация.

2.2.2. По-систематични действия в подкрепа на оперативната съвместимост и заменяемостта

Опитът на Украйна в борбата ѝ срещу неоправданата агресия на Русия доказва важността на оперативно съвместимите и заменяемите отбранителни способности. Извлечените поуки от бойното поле показва предизвикателствата, свързани с използването на множество сходни, но не и действително оперативно съвместими или заменяеми оръжейни системи, включително боеприпаси от един и същи калибър, произведени в различни държави членки. Освен че представлява огромно предизвикателство от оперативен характер, това намалява конкурентоспособността, икономията от мащаба и по този начин ограничава функционирането на вътрешния пазар. Първопричините за настоящите и неустойчиви ограничения в това отношение са свързани с националните изисквания, въвеждането на стандарти и сертифицирането. За преодоляването на разпокъсаността на пазара са еднакво важни три елемента: определянето от държавите членки на общи изисквания, използването на съществуващи стандарти или създаването на нови стандарти, както и по-голямо взаимно признаване на сертификатите.

¹⁸ Установен от Управителния съвет на EDA на равнище министри на отбраната през 2007 г.

Каре 3: Неоптималните технически изисквания, стандарти и сертификати отслабват отбранителната готовност на ЕС

Предидните европейски програми за сътрудничество твърде често бяха белязани от склонността на държавите членки към **свърхадаптиране и към прекомерно използване на национални изисквания, произтичащи от националните процеси за планиране на способностите**. Това като цяло доведе до множество версии на едни и същи способности, увеличаване на разходите за НИРД, обществени поръчки и поддръжка, неоптимално използване на веригите на доставка и създаде закъснения, а също и намали възможностите за съвместно обучение, логистика и други възможности за сътрудничество.

Въпреки че строгата стандартизация може да спомогне за преодоляване на такива проблеми, има достатъчно доказателства, че стандартите сами по себе си не могат да предотвратят напълно проблемите, свързани с оперативната съвместимост и заменяемостта. Въпреки споразуменията за стандартизация (STANAG), приети в рамките на НАТО, **доброволното възприемане на тези стандарти остава проблем**. Друго предизвикателство произтича от факта, че договорените понастоящем стандарти често не осигуряват в достатъчна степен необходимата реална оперативна съвместимост и заменяемост от оперативна гледна точка, тъй като не обхващат всички отбранителни системи и невинаги са достатъчно подробни.

Накрая, **сертифицирането също продължава да е проблем, който трябва да бъде разгледан**. Понастоящем сертификатите се издават от специални органи на национално равнище и не се признават взаимно, често поради протоколи за безопасност, което фактически разпокъсва пазара и затруднява логистиката.

Отбранителните стандарти представляват ключова спомагателна способност за оперативната съвместимост на материалите и оборудването, които се използват от въоръжените сили. Най-вече чрез дейности, изпълнявани от EDA, ЕС подкрепя държавите членки при определянето на изискванията за стандартизация и използването на стандарти в контекста на съвместните проекти, като същевременно използва STANAG като основна отправна точка.

Много проекти по линия на ЕФО вече подкрепят повишената стандартизация на оборудването на равнището на ЕС, за да се гарантира оперативна съвместимост и заменяемост в рамките на всяка коалиция. Затова ЕФО изисква държавите членки да определят общи функционални изисквания чрез процеса на хармонизиране на поканите за представяне на предложения, в който може да участват всички държави членки. По-нататъшните усилия обаче следва да се съсредоточат върху стимулирането на използването на най-често срещаните съществуващи стандарти в производството и обществените поръчки в областта на въоръжението, като се надграждат и допълват съществуващите инициативи. По-специално управляваната от EDA европейска референтна система за отбранителни стандарти (EDSTAR), в която са определени стандартите за добри практики в подкрепа на програмите, организациите и агенциите, следва да представлява основата за по-нататъшна работа. EDSTAR допълва STANAG на НАТО и има за цел да оптимизира ефективността, ефикасността и оперативната съвместимост на прилагането на стандартите за продуктите и услугите в областта на отбраната и сигурността. Програмите и инструментите на ЕС за отбранителната промишленост следва да стимулират допълнително и да отдават приоритет на проекти, които допринасят за стандартизацията и хармонизирането на изискванията.

Поради това в рамките на своите програми за отбранителната промишленост и по-специално в ЕФО **Комисията ще насърчава използването на договорените граждански** — в съответствие със стратегията на ЕС за стандартизацията¹⁹ — или **отбранителни стандарти, като например стандартите STANAG на НАТО.**

Сертифицирането може да се определи като официално признаване, че дадено оборудване отговаря на приложимите изисквания, гарантиращи, че то може да се използва без значителна опасност за операторите. В сектора на отбраната, където оборудването би могло значително да застраши живота на операторите, държавите членки осигуряват защитни механизми, като възлагат на органите (обикновено агенции към министерствата на отбраната) да сертифицират оборудването, преди то да може да бъде използвано. Липсата на взаимно признаване на сертификатите води до невъзможност за предлагане на даден продукт на определен пазар, дори в рамките на ЕС.

За да се справи с проблемите, свързани със сертифицирането, **Комисията също така ще подкрепи дейностите за бързо кръстосано сертифициране**, включително свързаните изпитвания, когато е необходимо. Такова кръстосано сертифициране вече се прави на доброволен принцип в сектора за летателната годност на въздухоплавателните средства в рамките на EDA. Агенцията ще се стреми също така допълнително да улеснява другите дейности по сертифициране, изпитване и оценка. По-специално засилването на работата на EDA по изпитванията и оценяването в областта на отбраната би улеснило координацията на дейностите по изпитване, насочени към осигуряване на кръстосано сертифициране на сходно оборудване в различните платформи.

Освен това, при специфични обстоятелства по време на криза, Комисията предлага да се даде възможност за взаимно признаване на националните сертификати съгласно разпоредбите на ПЕОП.

2.2.3. *Към стабилни програми за сътрудничество през целия жизнен цикъл на въоръжението: структурата за европейска програма за въоръжаване като нов мощен инструмент*

Програмите за сътрудничество за въоръжението на държавите членки са изправени пред значителни предизвикателства. Те са създадени предимно по конкретен повод и са засегнати от липсата на инструменти, съизмерими с тяхната сложност. Това често води до закъснения и превишаване на разходите. Въпреки че ЕФО и ПСС предлагат стимули и рамка за справяне с тази ситуация, ангажиментът на държавите членки за сътрудничество през целия жизнен цикъл на отбранителните способности трябва да бъде допълнително насърчен и подкрепен. За да се случи това, **Комисията ще предостави нова правна уредба — структурата за европейска програма за въоръжаване (СЕПВ)** — като механизъм за подкрепа и укрепване на сътрудничеството в областта на отбраната, включително в контекста на ПСС, ако това бъде договорено от държавите членки.

В рамките на тази нова правна уредба държавите членки ще се ползват от стандартизирани процедури за започване и управление на програми за сътрудничество в областта на отбраната. При спазване на специфични условия държавите членки ще може да се ползват от увеличен процент на финансиране в контекста на ПЕОП, както и от опростени и хармонизирани процедури за възлагане

¹⁹ Стратегия на ЕС за стандартизацията (COM(2022) 31).

на обществени поръчки. Когато държавите членки съвместно притежават оборудването, закупено чрез СЕПВ (действаща като международна организация), те ще може да се ползват **от освобождаване от ДДС**. Освен това **ПЕОП ще предвижда бонус** за продукти, разработени и закупени в контекста на СЕПВ, ако съответните държави членки се споразумеят за общ подход към износа за целите на отбраната. В допълнение, статутът на международна организация също така ще позволи на държавите членки, ако желаят, да емитират дългови инструменти, за да обезпечат дългосрочния план за финансиране на програмите за въоръжаване. Въпреки че Съюзът няма да носи отговорност за емитираните от държавите членки дългови инструменти, приносът по ПЕОП за функционирането на СЕПВ може да подобри условията за финансиране от държавите членки на допустимите за подкрепа от Съюза програми за въоръжаване.

Този нов инструмент също така ще спомогне за активизиране на усилията за сътрудничество на държавите членки в съответствие с приоритетите в областта на способностите, договорени съвместно от държавите членки в рамките на общата външна политика и политика на сигурност (ОВППС), по-специално чрез ПРС. Той следва да улесни и подкрепи изпълнението на проекти по линия на ПСС и да допринесе за изпълнението на по-обвързващите ангажименти, поети от участващите държави членки. В контекста на текущия стратегически преглед на ПСС върховният представител би могъл да препоръча на участващите държави членки да засилят по-обвързващите ангажименти, свързани с ЕОТИБ, и да обмислят евентуални нови ангажименти, по-специално по отношение на съвместните обществени поръчки от ЕОТИБ, в съответствие с амбицията на настоящата стратегия. Те биха могли да бъдат взети предвид и при създаването и изпълнението на проектите по линия на ПСС.

Както е описано в раздел 3 от настоящото съвместно съобщение, СЕПВ би могла също така да подкрепи развитието на прототипи, произтичащи от финансирани от ЕФО съвместни научноизследователски и развойни дейности, към промишлено производство.

2.3. Инвестиране на европейско равнище

Инвестирането повече, по-добре и заедно ще увеличи отбранителната готовност на Съюза само ако увеличените инвестиции, произтичащи от по-големите национални бюджети, са от полза за отбранителната промишленост на Съюза. Независимо от това насочването на инвестициите на държавите членки към ЕОТИБ зависи в голяма степен от нейната реална способност да отговори на търсенето от страна на държавите членки както по отношение на бързината, така и по отношение на обемите.

Спешните решения за закупуване, взети от държавите членки с оглед на драстично влошаващата се обстановка в областта на сигурността, бяха предприети в условията на ЕОТИБ, която продължава да е ограничена от по-малките, мирновременни производствени мощности. Скокът на покупките беше от полза най-вече за промишлеността извън ЕС. Поради това своевременната наличност в необходимите количества е нов параметър за конкурентоспособността на ЕОТИБ и за сигурността на Съюза, особено в периоди на засилено напрежение в областта на сигурността.

Засилването на тази тенденция доведе до увеличаване на съществуващите зависимости или до създаване на нови, като по този начин се ограничи потенциалният благоприятен цикъл увеличените инвестиции да доведат до

укрепване на ЕОТИБ. Между 2021 г. и 2022 г. обемът на покупките, извършени чрез Програмата на САЩ за чуждестранни военни продажби (FMS) в ЕС, се е увеличил с 89 %²⁰. Освен това на пазара на ЕС навлязоха и нови производители на въоръжение от други трети държави. Тази тенденция отслабва конкурентоспособността на ЕОТИБ и води до това с парите на данъкоплатците в ЕС да се създават работни места в чужбина, поради което тя трябва да бъде обърната.

За тази цел Комисията, в сътрудничество с върховния представител/ръководител на Агенцията, има за цел да създаде **Европейски механизъм за военни продажби**, чрез който ще се спомогне за това ЕОТИБ да осигурява отбранителни продукти и ще се повиши осведомеността за наличието на такива продукти. Комисията предлага този механизъм да бъде изпробван чрез пилотен проект в рамките на ПЕОП с оглед на съвместното изграждане на пълноценен механизъм от 2028 г. нататък от държавите членки и промишлеността. Пилотният механизъм ще бъде организиран в четири стълба: 1) каталог на отбранителните продукти, 2) финансова подкрепа за създаването на резерви от отбранителни способности, които да бъдат налични бързо, 3) разпоредби за улесняване на процедурите за възлагане на обществени поръчки и 4) мерки за изграждане на капацитет за агентите по поръчките.

Първо, като се основава на съществуващите инструменти²¹, Комисията, в сътрудничество с върховния представител/ръководител на Агенцията, ще работи за създаването на **единен, централизиран и актуален каталог на отбранителните продукти**, разработвани от ЕОТИБ. Кризата с боеприпасите в контекста на войната в Украйна показва, че Съюзът разполага със значителни производствени мощности, но широко разпространеното подценяване на тези мощности доведе до повишено внимание към производителите от трети държави. Такива погрешни възприятия са в ущърб на ЕОТИБ и следва да бъдат коригирани. За да се повиши видимостта на решенията, създадени в ЕС, Комисията, в тясно сътрудничество с върховния представител/ръководител на Агенцията, ще осигури единна входна точка, позволяваща идентифицирането на отбранителните продукти, произведени от ЕОТИБ. Такъв каталог ще бъде попълван доброволно с информация от промишлеността чрез специални покани за заявяване на интерес.

Второ, Комисията ще подкрепи създаването на **резерви за отбранителна промишлена готовност** с цел увеличаване на наличностите и ускоряване на доставките на произведени в ЕС отбранителни продукти. Като произвежда в ограничени количества за по-малките национални пазари, нашата промишленост се намира в неблагоприятно конкурентно положение спрямо участниците от държави извън ЕС. Въпреки че производителите в ЕС имат сходни или по-кратки срокове за изпълнение на доставката в сравнение с производителите извън ЕС, фактът, че продуктите от държави извън ЕС често могат да бъдат предоставени незабавно от съществуващите складови наличности в тези държави, води до увеличаване на бързината на доставките до пазара, което повишава привлекателността на тези решения от държави извън ЕС. В рамките на ПЕОП Комисията предлага да предоставя финансова подкрепа за закупуване на допълнителни количества отбранителни способности, които държавите членки са решили да си набавят съвместно в рамките на СЕПВ. Това би позволило създаването на стратегически резерви, които биха могли бързо да бъдат предоставени на разположение на допълнителни клиенти, което ще доведе до привлекателна междууправителствена

²⁰ Център за международна политика, Security Assistance Monitor, securityassistance.org.

²¹ Като например базата данни EUCLID на EDA.

схема. Управлението на използването на резервите от оборудване ще бъде установено от държавите членки, които са част от структурата за европейска програма за въоръжаване.

Трето, Комисията предлага да се въведе **стандартен режим, приложим за бъдещите договори в областта на отбраната и рамкови споразумения** с установени в ЕС производители. Правото на ЕС и сега позволява на държавите членки да отворят своите договори и рамкови споразумения за други държави членки, когато тази възможност е предвидена от самото начало на процедурата за възлагане на обществена поръчка. Държавите членки обаче много рядко използват тази възможност. Вследствие на това възлагането на обществени поръчки чрез такива договори и рамкови споразумения от други държави членки е много ограничено. За да се коригира това положение по структурен начин, този стандартен режим ще предвижда, че освен ако изрично е предвидено друго, **договор/рамково споразумение в областта на отбраната може да бъде отворен(о)** за всяка друга държава членка при същите условия, както за възлагащата обществената поръчка държава членка (със съгласието на въпросните държави членки). Освен това, въз основа на практиката на държавите членки от началото на пълномащабната агресивна война на Русия срещу Украйна, изглежда необходимо да се даде възможност на държавите членки да използват и съществуващите национални рамкови договори с установени в ЕС производители, за да набавят допълнителни количества от името на други (рамка на водещата държава). Поради това Комисията предлага в контекста на ПЕОП **удължаване на временната дерогация от Директива 2009/81/ЕО**, както е предвидено в Регламента относно ASAP. По силата на тази „клауза за солидарност в промишлеността“ държавите членки биха могли да използват договорите на други държави членки, да намалят своята административна тежест (както и тежестта върху промишлеността) и да получат оборудване с по-кратки срокове за изпълнение на доставката.

Четвърто, за да се улеснят покупките от ЕОТИБ, държавите членки биха могли да поискат подкрепа по съществуващите инструменти на ЕС, като например Инструмента за техническа подкрепа (ИТП)²² за **изграждане на административен капацитет**, както и за **изпълнение на съответните реформи**. По-специално националните агенции за обществени поръчки на държавите членки биха могли да поискат подкрепа за опростяване на процедурите за възлагане на обществени поръчки, реорганизация на структурите на управление, обмен на информация, образование и обучение с цел подобряване на съвместните обществени поръчки в Съюза. EDA ще продължи да подкрепя това изграждане на административен капацитет, като предоставя форуми за споделяне на добри практики и като планира допълнителни действия за сътрудничество в рамките на своята мрежа от експерти по покупките в областта на отбраната.

Както при съвместните обществени поръчки, от основно значение е Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията да могат да измерват заедно с държавите членки напредъка, произтичащ от настоящата стратегия, благодарение на данните, предоставени от държавите членки.

Увеличените инвестиции в отбраната ще постигнат целта си само чрез засилено сътрудничество, което е предпоставка за преодоляване на трайната неефективност.

²² Регламент 2021/240 от 10 февруари 2021 г. за създаване на Инструмент за техническа подкрепа (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 1—16).

За да се постигне устойчивост, съизмерима с равнището на заплаха, държавите членки следва да се възползват максимално от всички възможности, предлагани от ЕОТИБ, като си сътрудничат в целия спектър от инвестиции и покупки. За измерване на напредъка, произтичащ от изпълнението на настоящата стратегия, може да послужат два показателя.

Първо, между 2017 г. и 2023 г. пазарът на ЕС на отбранителни продукти нарасна с 64 %, докато търговията с такива продукти между държавите членки се увеличи незначително и сега на нея се падат едва 15 % от общата стойност на този пазар²³. Тази тенденция следва да бъде обърната. **Държавите членки се приканват да гарантират, че до 2030 г. стойността на търговията с отбранителни продукти в рамките на ЕС ще представлява най-малко 35 % от стойността на пазара на ЕС за такива продукти.**

Освен това последните данни сочат, че почти 80 % от инвестициите на държавите членки в областта на отбраната от 2022 г. насам са били реализирани с доставчици от държави извън ЕС, спрямо приблизително 60 % преди войната. Въпреки че е възможно да е обоснована от съображения за неотложност, тази обезпокоителна тенденция може да бъде преодоляна чрез по-голяма прозрачност и конкретен напредък по отношение на наличностите и сроковете за изпълнение за продуктите от ЕОТИБ.

В преследване на споделената амбиция, вплътена в настоящата стратегия, държавите членки следва да обърнат настоящата тенденция и постепенно да върнат равнищата на своите покупки от ЕОТИБ първо на нивото от преди войната, а след това да го увеличат, доколкото е възможно. **Държавите членки се приканват да постигнат стабилен напредък към достигането на дял на поръчките в рамките на ЕС от техните инвестиции в областта на отбраната от най-малко 50 % до 2030 г. и 60 % до 2035 г.**²⁴

Обръщането на настоящите тенденции и постигането на тези целеви показатели би увеличило осезаемо устойчивостта на Съюза и сигурността на нашите граждани. Допълнителната подкрепа за европейско сътрудничество, предоставяна от ПЕОП и ЕФО, както и от последващите програми от 2028 г. нататък, съчетана със силна

²³ Данните от годишните доклади на ЕСВД и базата данни за износа на оръжие от държавите — членки на ЕС, съдържат полезна информация за тенденциите, засягащи европейския пазар на отбранителни продукти и европейската отбранителна промишленост. Те позволяват да се измери по-специално интензивността на търговските потоци в рамките на ЕС, с което се осигуряват сведения за интензивността както на трансграничните обществени поръчки за крайни продукти, така и на трансграничните потоци във веригите за доставки на ЕОТИБ. На практика, когато става въпрос за възлагане на обществени поръчки в областта на отбраната от държавите членки, не се събират централизирано данни за произхода на продуктите. Службите на Комисията, заедно с ЕСВД и EDA, ще работят с държавите членки за разработване на методология за измерване на дела на покупките от ЕОТИБ в сравнение с дела на покупките от субекти от трети държави.

²⁴ В съобщението относно анализа на недостига на инвестиции в отбраната Комисията посочва, въз основа на научна публикация на D. Fiott (в която се използват данни на Държавния департамент на САЩ за вноса/износа), че между 2007 г. и 2016 г. над 60 % от европейския бюджет за обществени поръчки в областта на отбраната са били изразходвани за военен внос от държави извън ЕС. Както е посочено в каре 1, през периода от началото на агресивната война на Русия до юни 2023 г. 78 % от покупките в областта на отбраната от страна на държавите — членки на ЕС, са извършени от държави извън ЕС, като само на САЩ се падат 63 % от този дял.

политическа воля и ангажираност от страна на държавите членки, прави тези целеви показатели реалистични и постижими.

Бъдещи действия:

За да се помогне на държавите членки да инвестират повече, по-добре, заедно и на европейско равнище, Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията:

- ще установят нова **функция за съвместно планиране и възлагане на обществени поръчки**, като създадат Консултативен съвет за готовност на отбранителната промишленост, както и група на високо равнище за европейската отбранителна промишленост с консултативна роля.

Комисията:

- предлага в рамките на ПЕОП да се приложи логиката на EDIRPA за подпомагане на сътрудничеството при възлагането на обществени поръчки за продукти, произхождащи от ЕОТИБ;
- предлага в рамките на ПЕОП да се осигури възможност за **бързо взаимно признаване на сертификатите** по време на кризи;
- предлага на държавите членки да предостави нова правна уредба — структурата за **европейска програма за въоръжаване (СЕПВ)**, с цел засилване на сътрудничеството в областта на отбраната, при пълно взаимно допълване с рамката на ПСС;
- предлага постепенно да се създаде **Европейски механизъм за военни продажби**, насочен към насърчаване на наличността на оборудване на ЕС своевременно и в необходимите количества;
- предлага чрез ПЕОП да бъдат започнати **европейски проекти в областта на отбраната от общ интерес**, за да се допринесе на равнището на ЕС за гарантиране и защита на свободния достъп на Съюза и държавите членки до областите, в които този достъп се оспорва, като например областите на операции в киберпространството и в космическото пространство, на въздушни и на морски операции, както и за изпълнението на приоритетите на ЕС за развитие на способностите.

Освен това върховният представител:

- ще препоръча на участващите в ПСС държави членки, в контекста на стратегическия преглед на ПСС за периода 2023—2025 г., да **засилят по-обвързващите ангажименти във връзка с ЕОТИБ** (или да обмислят евентуални нови такива) и да използват проекти по линия на ПСС, за да постигнат амбициозните цели на настоящата стратегия.

3. ОСИГУРЯВАНЕ НА НАЛИЧНОСТИ: БЪРЗО РЕАГИРАЩА ЕОТИБ ПРИ ВСЯКАКВИ ОБСТОЯТЕЛСТВА И ВРЕМЕНИ ХОРИЗОНТИ

ЕС вече може да разчита на конкурентоспособна ЕОТИБ на световно ниво. В един драматично променен геополитически контекст обаче, в който ЕС и неговите държави членки трябва да поемат отговорност за сигурността на своите граждани, партньорството с по-бързо реагираща и по-устойчива ЕОТИБ е по-важно от всякога. Става въпрос за създаване на условия промишлеността на ЕС да посреща търсенето на държавите членки своевременно и в необходимите мащаби. Въпреки че държавите членки отговарят за подаването на стабилни и дългосрочни поръчки, гарантиращи необходимата пазарна предвидимост за отбранителната

промишленост, Комисията е готова да използва своите прерогативи и съответните програми в подкрепа на това начинание.

3.1. Подкрепа за по-бързо реагиране и гъвкаво адаптиране към неотложните нужди

Както е видно след руската военна агресия срещу Украйна, сигурността на Съюза и неговата възможност да оказва ефективна подкрепа на своите партньори зависят от способността му бързо да мобилизира военна техника. Тъй като равнището на заплахата вероятно ще остане високо в обозримо бъдеще, ЕОТИБ трябва да е в състояние да осигурява това, което е необходимо, в точните количества, на правилното място и в подходящия момент. За да постигне това, ЕОТИБ трябва да премине през промяна на парадигмата и да поема повече рискове, за да удовлетворява в по-голяма степен нуждите на всички държави членки.

Мобилизирането на ЕОТИБ следва да се извърши с цел повишаване на устойчивостта и сигурността на доставките в цяла Европа, при пълно отчитане на специфичните нужди на тези държави членки, които обективно погледнато са най-пряко изложени на риска от реализиране на конвенционални военни заплахи. Това изисква също така да бъдат преодолени проблемните точки за бързото, ефикасно и безпрепятствено движение на военна техника и способности чрез допълнителни инвестиции във военна мобилност.

ЕС ще последва тази промяна в нагласите и ще допринесе за намаляване на риска по отношение на усилията на своята отбранителна промишленост, за да повиши нейната готовност чрез предоставяне на подкрепа за увеличаване на производствените мощности в ЕС в области, съвместно определени от държавите членки и Комисията, като се отделя специално внимание на МСП и малките дружества със средна пазарна капитализация. За тази цел **Комисията предлага логиката на намесата по програмата за ASAP да се разшири** с обхващането на повече изделия освен боеприпасите и ракетите тип „земя-земя“, за да може ЕС да ускори производствените инвестиции в ЕОТИБ за продуктите, които са най-необходими. Финансовата подкрепа от ЕС следва да осигури увеличаване на производствения обем за съответната военна техника, да спомогне за намаляване на сроковете за изпълнение на нейната доставка и да се справи с потенциалните проблемни точки и фактори, които биха могли да забавят или възпрепятстват нейната доставка и производство. Доколкото е възможно, такава финансова подкрепа следва също така да насърчава трансграничните промишлени партньорства и сътрудничеството между съответните дружества в съвместни дейности на отрасъла, при пълно зачитане на съответните финансови правила и правила в областта на конкуренцията.

Въпреки това подкрепата за увеличаване на капацитета изисква също така справяне с последиците за промишлеността от неговото намаляване, след като веднъж се отговори на скока в търсенето. Инвестирането сега в развитието на **съоръжения в постоянна готовност и възможната промяна на предназначението на линиите за гражданско производство** би допринесло за сигурността на гражданите на Съюза, като същевременно се запазят гъвкавостта на производствените мощности на ЕОТИБ и цялостната ѝ конкурентоспособност.

Чрез ПЕОП Комисията ще допринесе за изграждането на резервни промишлени мощности в постоянна готовност, които да позволяват необходимата гъвкавост да се увеличи в отговор на неотложни скокове в търсенето. Това би било особено

подходящо, когато държавите членки установят недостиг на доставки от критично значение.

Ще бъде възможно да се осигури финансирането например на металообработващи машини и съответните разходи за персонал, за да се гарантира, че в случай на голяма криза ЕОТИБ ще може да произвежда масово и в кратки срокове това, което е необходимо, след като е увеличила наличността на производствени мощности, като същевременно е модернизирала производствените технологии, където е възможно. Това ще гарантира, че в случай на нужда капацитетът може незабавно да бъде увеличен.

Комисията също така ще разгледа заедно с държавите членки мерки за бързо мобилизиране на производствени линии от гражданския отрасъл за целите на производството в областта на отбраната, както и за осигуряване на наличието на необходимата квалифицирана работна сила при такива сценарии (напр. подготовка на персонала по отношение на разрешенията за достъп и обучението). Тези ефективни и практически решения ще позволят производството на ЕОТИБ да бъде готово незабавно да се адаптира към колебания в търсенето от страна на държавите членки.

Карте 3. Аргументи за необходимостта от по-бързо реагиране: постигане на масово производство на свързани с отбраната безпилотни летателни апарати на фона на продължаващите усилия за оползотворяване на техния потенциал

Безпилотните системи играят решаваща роля във въздушните, морските и сухопътните операции във военните действия в Украйна, като са широко използвани за войсково и други вид разузнаване, огнева поддръжка, а също и като ефектори. Според оценките Украйна използва до 10 000 въздушни безпилотни летателни апарата месечно на бойното поле, като същевременно произвежда 40 000 нови всеки месец.

Повечето от тях са евтини консумативи, в много случаи търговски граждански безпилотни летателни апарати с променено предназначение, които въпреки това са способни да унищожат доста по-скъпо оборудване. Макар и да не намаляват случаите на употреба на широк кръг от военни безпилотни летателни апарати със специално предназначение, те са доказали, че имат значителна тактическа и стратегическа стойност.

Въпреки че от 2017 г. насам по ЕФО и неговите предшественици се предоставя финансова подкрепа за НИРД в областта на отбраната във връзка с безпилотни системи, развиването на капацитет за бързо увеличаване и постигане на **масово производство на такова оборудване може да бъде определено като ключов елемент от отбранителната готовност на ЕС**, що се отнася до конфликтите с висока интензивност. Това би могло да бъде предмет на действия в рамките на бъдещата ПЕОП и всички критични зависимости или проблемни точки следва да бъдат установени и премахнати. В рамките на EDIRPA е възможно да се предоставя подкрепа и за съвместно възлагане на обществени поръчки за безпилотни летателни апарати или за системи за защита срещу безпилотни летателни апарати.

Системите за защита срещу безпилотни летателни апарати също се нареждат сред приоритетните нужди на Украйна, които потенциално биха могли да бъдат

подкрепени чрез Европейския механизъм за подкрепа на мира, в координация с предприетите дейности в контекста на коалициите за способности към контактната група за отбраната на Украйна.

На 29 ноември 2022 г. Комисията прие **Европейска стратегия 2.0 за безпилотни летателни апарати**, в чийто контекст се изпълняват няколко водещи действия. В допълнение към финансирането за съответните научноизследователски и развойни дейности по програма „Хоризонт Европа“ и ЕФО бяха предприети и други действия: първо, координирани покани за представяне на предложения, при които финансиране от инструментите на ЕС се комбинира със заеми от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) в подкрепа на нов водещ проект за „технологии за безпилотни летателни апарати“; второ, разработване на пътна карта на стратегическите технологии за безпилотни летателни апарати с цел набелязване на приоритетни области за стимулиране на научните изследвания и иновациите, за намаляване на съществуващите стратегически зависимости и за предотвратяване на появата на нови, или създаване на мрежа на ЕС от центрове за изпитване на безпилотни летателни апарати за граждански и отбранителни цели, за да се улесни обменът на информация между гражданския сектор и сектора на отбраната.

За да се подкрепи допълнително гъвкавостта на ЕОТИБ, Комисията предлага като част от предложената ПЕОП да бъде създаден **Фонд за ускоряване на трансформацията на веригите за доставки в областта на отбраната (ФУТД)**. С този фонд ще се цели да се улесни достъпът до дългово и/или капиталово финансиране за МСП и малки дружества със средна пазарна капитализация, които внедряват отбранителни технологии и/или произвеждат отбранителни продукти, или имат непосредствени планове да навлязат в тези дейности. ФУТД би могъл да осигури възможност за генериране на част от бюджета, разпределен за инициативата от ПЕОП, под формата на заеми или капиталови инвестиции.

Чрез привличането на допълнителни публични и частни инвестиции в подкрепа на ЕОТИБ ФУТД ще укрепи устойчивостта на веригите за създаване на стойност в отбранителната промишленост на Съюза. Тази инициатива следва също така да допринесе за подпомагане на развитието на екосистема от инвеститори, съсредоточени върху етапите на растежа, като се инвестира в доставчици в областта на отбраната от критично значение и се подкрепя разрастването на иновативните дружества в сферата на отбраната.

3.2. Стремез към технологично лидерство в областта на отбраната

Наред с гарантирането на способността на ЕС да реагира, от гледна точка на производството, на неотложни нужди в сферата на сигурността, за Европа е също толкова важно да остане лидер в иновациите. Сега са по-необходими от всякога постоянни усилия в областта на НИРД, за да се запази конкурентоспособността на ЕОТИБ в дългосрочен план, по-специално по отношение на нейната възможност да оползотвори пълния потенциал на работещите в нея учени, инженери и новатори. В краткосрочен план постигането на технологични пробиви би спомогнало и за справяне с настоящите предизвикателства, включително продължаващата война в Украйна.

3.2.1. Подкрепа за иновациите и реализиране на отбранителния потенциал на МСП

Като насърчава и подкрепя по-структурирано и систематично сътрудничество в целия ЕС, ЕФО проправя пътя към по-иновативна ЕОТИБ и към отварянето и европеизирането на веригите за доставки. От основно значение обаче е допълнително да се увеличи амбицията на ЕС за ефективно насърчаване на иновациите в отбраната и появата на нови участници във веригите за доставки в областта на отбраната. Секторът трябва да се възползва в пълна степен от по-бързите цикли на гражданските иновации за технологиите с потенциал за двойна употреба, за да запази своята конкурентоспособност и да гарантира военно преимущество на бойното поле.

За да се запази конкурентоспособността, капацитетът и автономността за разработване на иновативни отбранителни продукти трябва също така да бъдат подплатени с подкрепа за научни изследвания в ориентирани към бъдещето отбранителни способности, включително в революционни технологии. Тези технологии може да окажат дълбоко трансформиращ ефект върху военните сили на държавите членки и да осигурят изключително важно оперативно предимство. За тази цел ЕС трябва да се стреми да предлага на иновативните предприятия — особено стартиращи предприятия, МСП, малки дружества със средна пазарна капитализация и организация за научни изследвания и технологии (ОНИТ) — **по-гъвкави, по-бързи и по-икономични цикли на финансиране и да улеснява по-добрите връзки с военните крайни потребители и инвеститори.**

В този контекст Иновационната схема на ЕС в областта на отбраната (EUDIS), разработена в рамките на ЕФО и разполага с бюджет от 2 милиарда евро²⁵, ще предлага в рамките на настоящата МФР услуги за подкрепа на иновациите за отделни субекти, включително чрез установяване на контакти с инвеститори, партньори и крайни потребители, и ще засили подкрепата за изпитвания и валидиране на иновативни продукти и технологии. По нея ще се работи за намаляване на бюрокрацията, особено за МСП и малките дружества със средна пазарна капитализация, чрез проучване например на възможностите за въвеждане на **постоянно отворени покани за представяне на предложения** за проекти и начини за подкрепа на обещаващи трансфери на технологии от гражданската сфера към отбраната, където е приложимо.

Непрекъснатото и интензивно сътрудничество между Европейската комисия (EUDIS) и EDA (Центъра на ЕС за иновации в областта на отбраната — HEDI) дава възможност на новаторите в областта на отбраната да се възползват в пълна степен от персонализирани мерки за подкрепа от ЕС, включително насоките относно изискванията за способностите на военните крайни потребители и възможностите за свързване с европейските общности в областта на отбраната. Всяка година по EUDIS, в тясно сътрудничество с HEDI, се предоставя подкрепа за до 400 иновативни стартиращи предприятия и МСП, за да им се помогне да преодолеят традиционните бариери за навлизане на пазара.

След консултация с EDA (HEDI) службите на Комисията ще предоставят подкрепа за хакатоци, където млади инженери и стартиращи предприятия ще се съберат и ще

²⁵ Бюджет от 1,46 милиарда евро, финансиран от ЕФО, и 500 милиона евро, привлечени от други публични и частни източници.

се състезават в търсенето на най-доброто решение за конкретни проблеми на бойното поле, като се започне с предизвикателствата, срещани на място от украинските въоръжени сили. За да се подкрепи допълнително украинската отбранителна технологична и индустриална база, **разположена в Киев служба на ЕС за иновации** ще действа като мост между стартиращи предприятия и новатори от ЕС и украинската промишленост и въоръжени сили. Това ще спомогне за предаване на технологични пробиви, които може да окажат влияние на бойното поле.

Карта 4. МСП: вече в основата на усилията на ЕС в подкрепа на отбранителната промишленост

Като гъвкави участници МСП играят все по-важна роля като доставчици на революционни технологии и иновации в отбранителната общност. Поради това Комисията предприе действия, за да подкрепи по-активен принос на МСП към НИРД в областта на отбраната в ЕС, по-специално като предвиди **специални покани за представяне на предложения по ЕФО, насочени към МСП**, като същевременно насърчава тяхното участие във всички други проекти. Трансграничното сътрудничество с участието на МСП е един от критериите за възлагане на поръчки по програмата по ЕФО, като се прилагат финансови бонуси въз основа на степента на участие на МСП в развойните действия.

В резултат на поканите за представяне на предложения по ЕФО от 2021 г. и 2022 г. 511 МСП получиха 354 милиона евро, което представлява съответно 40 % от участниците и 20 % от финансирането. В поканите за представяне на предложения по ЕФО от 2023 г. МСП бяха около 50 % от общия брой субекти и заявиха 30 % от общия размер на заявените безвъзмездни средства. **За периода 2023—2027 г. се очаква ЕФО да финансира МСП с до 840 милиона евро.**

През 2022 г. от ЕФО бяха отпуснати 224 милиона евро за иновации в областта на отбраната и подкрепа за МСП по линия на EUDIS, включително за специфични дейности, като например технологични предизвикателства. Мерките по EUDIS се доразвиват и изпълняват в подкрепа на МСП през целия им цикъл на растеж. През януари 2024 г. беше постигната основна етапна цел със създаването на **Капиталов механизъм в областта на отбраната, чрез който да се инвестират заедно с Европейския инвестиционен фонд, част от групата на ЕИБ, до 500 милиона евро в обещаващи МСП в областта на отбраната, за да се съпътства техният растеж.** През 2024 г. се очаква да бъде създаден ускорител в областта на отбраната, като ще бъдат организирани дейности за установяване на контакт с инвеститори.

3.2.2. Подпомагане на проектите по линия на ЕФО да се превърнат в осезаема реалност след фазата на НИРД

С над 1 милиард евро годишно за периода 2021—2027 г. ЕФО вече е мощен инструмент за насърчаване на отбранителното промишлено сътрудничество и за стимулиране на трансграничната научноизследователска и развойна дейност в областта на отбраната, допринасяйки за наличието на вериги за създаване на

стойност в отбранителната промишленост, които са в по-голяма степен европейски по своето естество²⁶.

След фазата на научните изследвания и ранната фаза на разработването обаче при сътрудничеството се наблюдава „забавяне на пазарната реализация“ на етапа на създаване на прототипи, където необходимото равнище на участие на държавите членки става значително по-високо.

Освен това различните оперативни изисквания и национални промишлени политики биха могли да накарат дружествата в областта на отбраната да прекратят сътрудничеството след приключване на действието по линия на ЕФО. За да се избегне това, може да е необходима **непрекъснатата подкрепа за внедряването** на продукти и технологии от съвместни действия в областта на отбраната, първоначално подкрепяни по линия на ЕФО и достигнали етапа на прототипи, въз основа на общи, хармонизирани функционални изисквания.

Структурите за европейска програма за въоръжаване и разширяването на логиката по EDIRPA ще бъдат от основно значение за постигане на максимално внедряване на проектите, произтичащи от ЕФО. Освен това по ПЕОП ще бъдат предвидени **подлежащи на връщане безвъзмездни средства за специфични действия**, свързани с производството и пазарната реализация на прототипи, по-специално тези, произтичащи от ЕФО.

Успешното преодоляване на „забавянето на пазарната реализация“ след фазата на НИРД на съвместните проекти изисква също така при достигане на етапа на прототипите участващите държави членки да се споразумеят относно условията за износ на съвместно разработените продукти. Като се има предвид текущият преглед на Обща позиция 2008/944/ОВППС на ЕС относно контрола върху износа на оръжие, Комисията, заедно с върховния представител, отново приканва²⁷ държавите членки да проучат начините да рационализират и постепенно да сближат допълнително своите практики за контрол върху износа на оръжие, особено за отбранителните способности, които се разработват съвместно. За същата цел държавите членки следва също така да обменят най-добри практики относно правилата за контрол на износа за съвместно разработваните способности.

Освен това Комисията ще предприеме действия за улесняване на трансферите в рамките на ЕС на свързани с отбраната продукти във финансираните от ЕС проекти и ще положи усилия за опростяване на управлението на условията и процесите за лицензиране на трансферите, по-специално чрез въвеждане на клаузи относно трансферите в съответния образец на споразумение за отпускане на безвъзмездни средства с цел ограничаване на използването на сертификати за краен потребител.

Понастоящем няколко елемента възпрепятстват правилното и ефективно изпълнение на Директива 2009/43/ЕО, предотвратявайки пълноценното използване на свързаните с това ползи на пазара на отбранителни продукти. За да анализира по-

²⁶ За три години бяха започнати повече от 145 проекта с 2618 участници, които формират гръбнака на промишлената екосистема на ЕС в областта на отбраната, като понастоящем ЕФО е насочен към широк кръг от авангардни отбранителни способности и технологии. Сътрудничеството включва научноизследователски организации (609 участия), МСП (826 участия), по-големи субекти (1113 участия), публични органи (456 участия) и висши учебни заведения (230 участия), които заедно съставляват ЕОТИБ на бъдещето.

²⁷ Съобщение относно „Принос на Комисията към европейската отбрана“ (COM(2022) 60 final).

добре съществуващите предизвикателства, които понастоящем възпрепятстват нейното ефективно изпълнение, Комисията ще извърши **оценка на директивата до края на 2025 г.**

3.3. Гарантиране на сигурността на доставките на равнището на ЕС

Устойчивостта е предварително условие за готовността и конкурентоспособността на ЕОТИБ.

ЕС вече е разработил инструменти и рамки за повишаване на готовността и устойчивостта на промишлеността за справяне с бъдещи кризи, включително в рамките на EDA²⁸. Такива мерки обаче или не са на разположение, или се прилагат само в ограничена степен от държавите членки в подкрепа на ЕОТИБ. **Поради това ще бъде въведен приложим за целия ЕС режим за сигурност на доставките**, с който ще се гарантира по-голяма устойчивост и освен това ще се осигури конкурентно предимство за ЕОТИБ и веригите за доставки в областта на отбраната в ЕС. Като осигуряват ниво на сигурност на доставките, което външните конкуренти не могат да предложат, веригите за доставки в областта на отбраната в ЕС биха могли да се възползват от „дивидент на доверие“ от страна на държавите членки.

3.3.1. По-голяма сигурност на доставките с цел максимално увеличаване на отбранителния потенциал на вътрешния пазар

В рамките на ПЕОП Комисията предлага да се създаде модулен и основан на степени **режим на ЕС за сигурност на доставките**, за да се подсилят солидарността и ефективността в отговор на напрежение по веригите за доставки или на засягащи сигурността кризи и да се даде възможност за навременно набеязване на потенциални проблемни точки. Предлагат се различни набори от мерки за справяне с два вида кризи:

- Кризи с доставките, при които недостигът на граждански компоненти или компоненти с двойна употреба или на суровини **сериозно застрашава своевременната наличност и доставка на отбранителни продукти**. В този случай, след активиране от Съвета на „**положение на криза**“, чрез набор от инструменти ще се осигури доставката на съответните компоненти и/или суровини за веригите за доставки в областта на отбраната, включително, когато това е необходимо и оправдано от първостепенния обществен интерес, чрез гарантиране на приоритетност пред някои или всички граждански доставки (**поръчки с приоритет**).
- **Кризи с доставките**, които са пряко свързани със съществуването на **засягащи сигурността кризи** в рамките на Съюза или в съседните му държави. За да се справи с такива сценарии, на Съвета следва да се даде възможност да задейства **втора, по-висока степен на положение на криза**, за да **прибегне до мерки, които са необходими и пропорционални за разрешаването на кризата** (съсредоточени най-вече върху доставката на продукти, специално предназначени за военна употреба).

²⁸ Например през 2013 г. държавите — членки на ЕС, приеха рамково споразумение относно сигурността на доставките. Тази рамка трябваше да бъде приложена чрез създаването на кодекс за поведение или договореност за прилагане, и през 2014 г. Управителният съвет на EDA прие Кодекс за поведение относно определянето на приоритети.

За да се подкрепи ефективното, ефикасно и пропорционално използване на тази двустепенна рамка за случаите на криза, Комисията предлага **да бъдат определени и да бъде извършван мониторинг на продуктите от критично значение за някои вериги за доставки в областта на отбраната**, които трябва да бъдат установени съвместно с държавите членки в рамките на Консултативния съвет за готовност на отбранителната промишленост.

Въз основа на рамката, която понастоящем е налична в други сектори, и на ключовите стратегически дейности на EDA, при това определяне и мониторинг ще се използва предимно публично достъпна информация и само при необходимост — данни, предоставени от предприятията (при спазване на гаранциите за национална сигурност на държавите членки).

3.3.2. Осигуряване на възможности и намаляване на риска по отношение на създаването на стратегически резерв

За да се намали допълнително рискът за сигурността на доставките за ЕОТИБ като дългосрочна цел, Комисията ще обмисли възможността за **финансиране на създаването от страна на промишлеността на стратегически резерв на основни компоненти**, като например електронни компоненти и суровини, които се използват хоризонтално в отбранителните системи²⁹. Създаването на такива запаси би дало възможност за намаляване на разходите в случай на големи поръчки и би позволило да се овладее ценовата инфлация в резултат на рязкото нарастване на търсенето по време на криза.

Като част от ПЕОП Комисията предлага **дрбно по мащаб предварително пилотно тестване**, като се осигури възможност за подкрепа за създаването на стратегически резерв. Такава система ще допълва механизма за определянето на приоритети по време на криза, като гарантира, че до този механизъм ще се прибегва в краен случай. В тази връзка може да бъде взета под внимание и текущата работа по мерките за устойчивост и готовност като част от плана за действие за военната мобилност 2.0, включително чрез съществуващи проекти по линия на ПСС за военна мобилност и мрежа от логистични центрове.

3.3.3. Определяне предварително и справяне с най-стратегическите зависимости

Прекомерните зависимости от технологии, които са от критично значение за сектора на отбраната, възпрепятстват свободата на действие на въоръжените сили на държавите членки и имат потенциално отрицателно въздействие върху конкурентоспособността на ЕОТИБ поради свързаните с това ограничения.

Комисията вече създаде **Обсерватория на ЕС за технологии от критично значение**³⁰ с цел определяне на зависимостите и разработване на пътни карти за технологиите, така че тези зависимости да бъдат смекчени. Нейният първи класифициран доклад току-що беше предаден на държавите членки. Ако обсерваторията бъде разширена, това ще позволи по-бързо определяне на зависимостите, извършване на мониторинг на веригите за доставки и ще осигури

²⁹ В тази връзка Комисията ще разгледа възможността за използване на инструменти, разработени по Законодателния акт за суровините от критично значение [COM(2023) 160].

³⁰ Пътна карта относно критичните технологии за сигурността и отбраната, Страсбург, 15.2.2022 г. (COM(2022) 61 final).

обща картина на елементите от критично значение. Извършената до момента работа започна с подгрупа полупроводникови електрически, електронни и електромеханични компоненти и технологии за автономни системи.

Успоредно с това ще се търси взаимно обогатяване между работните програми на други инструменти на Съюза, като например ЕФО и инициативата „Интегрални схеми за Европа“, за да се смекчат установените зависимости и да се гарантира, че ЕОТИБ разполага с промишлени базови технологии и продукти в областта на отбраната, като например надеждни интегрални схеми, които подпомагат нейната готовност.

Комисията също така подкрепя държавите — членки на ЕС, по-специално техните регионални и местни органи, чрез Инструмента за техническа подкрепа³¹, като предоставя индивидуализирана техническа подкрепа за планирането и осъществяването на реформи с цел повишаване на икономическата и технологичната сигурност, конкурентоспособността и укрепване на устойчивостта на веригите за доставки в държавите членки.

Бъдещи действия:

За да гарантира наличности въз основа на по-бързо реагираща ЕОТИБ във всички времеви хоризонти, Комисията:

- предлага **в рамките на ПЕОП логиката на намесата по ASAP да се разшири** с обхващането на повече изделия освен боеприпасите и ракетите и да се допълни с развитието на **съоръжения в постоянна готовност** и възможна **промяна на предназначението на линиите за гражданско производство**;
- заедно с върховния представител и държавите членки ще изготви предложение за политика за **предоставяне на подкрепа за производството на безпилотни летателни апарати** в рамките на ЕС или евентуално съвместно с Украйна чрез мобилизиране на съответните инструменти;
- предлага в рамките на ПЕОП да се създаде **Фонд за ускоряване на трансформацията на веригите за доставки в областта на отбраната (ФУТД)**. Този нов финансов инструмент ще подпомага МСП чрез дългово и/или капиталово финансиране;
- ще предоставя **непрекъснатата подкрепа за внедряването** на продукти и технологии от съвместни действия в областта на отбраната, първоначално подкрепяни по линия на ЕФО, чрез подлежащи на връщане безвъзмездни средства в рамките на ПЕОП;
- предлага да се създаде модулен и основан на степени **режим на ЕС за сигурност на доставките**, за да се подсилят солидарността и ефективността в отговор на напрежение веригите за доставки или на засягащи сигурността кризи и да се даде възможност за навременно набелязване на потенциални проблемни точки.

ЕС:

- ще открие **в Киев служба на ЕС за иновации**, за да гарантира установяването на връзки между стартиращи предприятия и новатори от Съюза и украинската промишленост и въоръжени сили.

³¹ https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_bg

4. ФИНАНСИРАНЕ НА АМБИЦИЯТА НА СЪЮЗА ЗА ОТБРАНИТЕЛНА ПРОМИШЛЕНА ГОТОВНОСТ

За да може да се постигне целта на настоящата стратегия за реализиране на нова амбиция за отбранителна промишлена готовност на равнището на ЕС, тя следва да бъде придружена от рязко увеличение на финансирането, съизмеримо с предизвикателството, пред което сме изправени.

Предложението за регламент за създаване на ПЕОП, което съпътства настоящата стратегия, включва **бюджет от 1,5 милиарда евро** за инвестиции в отбранителната промишлена готовност на ЕОТИБ.

Към това следва да се добавят допълнителни суми за развитието на украинската ОТИБ и по-тясното ѝ интегриране с ЕОТИБ и пазара на военна техника в Съюза. Освен това непосредствените отбранителни потребности на Украйна изискват допълнително финансиране за закупуване на материали с военна употреба в подкрепа на упражняването на правото ѝ на неизбежна отбрана. Ако по предложение на върховния представител Съветът приеме решение в областта на ОВППС съгласно член 29 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) за прехвърляне към Съюза на извънредни парични салда на централните депозитари на ценни книжа, произтичащи от неочакваните и извънредни приходи от блокираните държавни активи на Русия, тази допълнителна подкрепа би могла да бъде получена от тези приходи в съответствие с целите на ОВППС на Съюза. В случай че тези допълнителни ресурси станат достъпни, те биха могли потенциално да увеличат капацитета за финансиране на Европейския механизъм за подкрепа на мира за закупуването на военна техника в подкрепа на Украйна или на друг инструмент на Съюза. **С други думи, това би означавало извънредните печалби от замразени руски активи да се използват за съвместно закупуване на военна техника за Украйна.**

Както и когато непосредствените отбранителни нужди на Украйна позволяват това, известни суми от тези извънредни парични салда биха могли да бъдат използвани и за целите на средно- и дългосрочното развитие на украинската ОТИБ въз основа на разпоредбите, предвидени в предложението за регламент за създаване на ПЕОП, както и за общите бюджетни нужди на Украйна във връзка с възстановяването и реконструкцията.

С оглед на мащабите на усилията, които са необходими за осигуряване на отбранителната промишлена готовност в целия Съюз, настоящият бюджет следва да се разглежда като преходен — с ограничен обхват — спрямо следващата многогодишна финансова рамка. Като се има предвид, че предизвикателствата за сигурността, с които се сблъсква Европа, вероятно ще продължат да съществуват, е важно **следващата МФР да съдържа амбициозен финансов пакет в областта отбраната** със съответните бюджети за програмите, които ще наследят както ЕФО, така и ПЕОП за периода от 2028 г. нататък.

В настоящата стратегия се призовава за подновяване на амбицията в настоящата МФР чрез ПЕОП и за увеличаване на бюджета в подкрепа на отбранителната промишленост за следващата МФР. Въпреки това, като се има предвид промяната на парадигмата за сигурност, произтичаща от рязкото увеличаване на регионалните и глобалните заплахи, които са потенциално екзистенциални предизвикателства за

сигурността на Съюза и неговите държави членки, както и фактът, че следващата МФР ще започне едва през 2028 г., е необходимо да се започне дискусията относно количественото определяне на нуждите на ЕС от финансиране на отбранителната промишлена готовност, които биха били съизмерими с тази промяна на парадигмата за сигурност, и относно начините за осигуряване на такова адекватно финансиране. Това налага скоро да бъде проведено съвместно проучване с държавите членки за оценка на нуждите и вариантите за увеличаване на финансовата подкрепа чрез наличните инструменти, като например увеличаване на финансовите ресурси по ПЕОП и ЕМПИМ, мащабни съвместни обществени поръчки в областта на отбраната за Украйна и за държавите членки, сериозно и по-бързо увеличаване на капацитета на отбранителната индустриална база на ЕС и започване на водещи проекти в областта на отбраната за защита на безпрепятствения достъп на ЕС до областите, за които неговият достъп се оспорва.

5. ИНТЕГРИРАНЕ НА КУЛТУРА НА ОТБРАНИТЕЛНА ГОТОВНОСТ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ВЪВ ВСИЧКИ ПОЛИТИКИ НА ЕС

Европейската отбранителна промишленост има решаващ принос за стабилността, сигурността и социалната устойчивост. Няма да има икономически просперитет, ако няма мир на континента, и ролята на ЕОТИБ в това отношение трябва да бъде напълно призната в регулаторната среда и политиките на Съюза. ЕОТИБ също така формира единна авиокосмическа и отбранителна екосистема от критично значение, ключовите участници в която имат принос и за технологии, които стоят в основата на екологичния преход.

Поради това е от решаващо значение да се гарантира, че ЕОТИБ разполага с ниво на достъп до финансиране, което отговаря на размера на необходимите инвестиции, функционира в подходяща регулаторна среда и е достатъчно привлекателна за младите поколения и за най-талантливите.

5.1. Улесняване на достъпа до финансиране

Осигуряването на достатъчен достъп до финансиране и привличането на публични инвестиции за сектора на отбраната на ЕС е от жизненоважно значение, като се има предвид наложителната необходимост от стимулиране на инвестициите в тази екосистема. Поради това е абсолютно необходимо да се включи финансовият сектор. С оглед на постигането на тази цел Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията ще работят, когато е целесъобразно, с държавите членки, промишлеността и финансовия сектор за подобряване на достъпа на ЕОТИБ до частно и публично финансиране.

5.1.1. Достъп до частно финансиране

ЕОТИБ е изправена пред трайни пречки пред достъпа до финансиране, по-специално до частно финансиране. Според неотдавнашно проучване на Комисията³² МСП, извършващи дейност в сектора на отбраната, са изправени пред по-големи пречки пред достъпа до финансиране в сравнение с дружествата, извършващи дейност в други сектори. През периода 2021—2022 г. две трети от дружествата, с

³² „Access to equity financing for European defence SMEs“ („Достъп до капиталово финансиране за европейските МСП в областта на отбраната“) https://defence-industry-space.ec.europa.eu/study-results-access-equity-financing-european-defence-smes-2024-01-11_en?prefLang=bg

които бяха проведени консултации, са се отказали да търсят капиталово финансиране, а близо 50 % са се отказали да търсят дългово финансиране, което контрастира ярко със средната стойност от 6,6 % сред МСП в ЕС през същия период.

За да се увеличи достъпът на сектора до финансиране, Комисията и EDA, заедно с държавите членки, ще поемат инициативата да се свържат с банките и инвеститорите с цел провеждане на **диалог на високо равнище**, за да обсъдят тяхното засилено участие, да установят трудностите и да намерят начини за стимулиране на ангажираността на частния сектор в подкрепа на инвестициите в областта на отбраната.

Желанието на финансовите участници да работят с отбранителната промишленост изглежда е повлияно от особеностите на пазара на отбранителни продукти (включително сложността на обществените поръчки или трудностите при оценката на точните последици от съществуващите международни конвенции относно оръжията) или от допусканията по отношение на екологичните, социалните и управленските (ЕСУ) фактори.

Съгласно рамката на ЕС за устойчиви финанси **нико едно съществуващо или планирано правило на ЕС не възпрепятства частните инвестиции в отбранителната промишленост**. Службите на Комисията, заедно с ЕОЦКП, когато е целесъобразно, ще предоставят насоки относно прилагането на рамката на ЕС за устойчиви финанси в областта на отбраната. В тясно сътрудничество с EDA Комисията ще засили диалога между сектора на отбраната и финансовия сектор и ще допринесе за подпомагане на промишлеността да повиши прозрачността. Комисията ще работи и за по-добро признаване на суверенитета, устойчивостта и сигурността на ЕС, по-специално в рамката на ЕС за устойчиви финанси. Мрежата от правителствени експерти в областта на ЕСУ, управлявана от EDA, е пример за платформа, в рамките на която може да се развие такова взаимно разбиране и доверие. По-специално този форум следва да засили взаимодействието между министерствата на отбраната на държавите членки и финансовия сектор.

Това би дало възможност за предприемане на конкретни действия за намаляване на настоящите предизвикателства пред отбранителната промишленост, свързани с достъпа до финансиране, тъй като полезните взаимодействия между институционалните участници и частните участници на капиталовите пазари са определени като изключително важни в това отношение.

Каре 5: Отбранителна промишленост и рамка на ЕС за устойчиви финанси

Отбранителната промишленост на Съюза има решаващ принос за стабилността и сигурността на Съюза и следователно за мира и социалната устойчивост. В този контекст **рамката на ЕС за устойчиви финанси** е напълно съвместима с усилията на Съюза за улесняване на достатъчния достъп на европейската отбранителна промишленост до финансиране и инвестиции. Тя **не налага каквито и да било ограничения върху финансирането на сектора на отбраната**.

Правилата на ЕС относно оповестяването на информация във връзка с устойчивостта и преференциите се прилагат хоризонтално за всички отрасли, без да се откроява конкретен сектор. Досега Комисията не е публикувала „социална таксономия“ от какъвто и да е вид и не планира да направи това. С изключение на оръжията, които са предмет на забрани по силата на подписани от държавите членки международни конвенции и които поради това се считат от ЕС за несъвместими със

социалната устойчивост, **отбранителната промишленост повишава устойчивостта**, предвид нейния принос за устойчивостта, сигурността и мира.

Също така фактът, че в таксономията на ЕС за екологосъобразните икономически дейности досега не са били включени конкретни дейности на отбранителната промишленост, **не предопределя екологичните показатели на отбранителната промишленост и следователно не следва да засяга достъпа ѝ до финансиране.**

5.1.2. Пълноценно използване на съществуващите хоризонтални финансови инструменти на ЕС

По принцип ЕОТИБ вече може да се ползва от съществуващите финансови инструменти на ЕС, изпълнявани чрез InvestEU. Независимо от това политиките за отпускане на заеми, прилагани понастоящем от европейските финансови участници, изпълняващи InvestEU, включително групата на ЕИБ и националните насърчителни банки и институции, както и от международните финансови институции, представляват **сериозно препятствие пред използването на тези финансови инструменти** за подпомагане на сектора, в допълнение към потенциалното финансиране на технологии с двойна употреба.

Това се доказва от невъзможността за усвояване на Фонда за увеличаване на средствата по линия на ASAP. **По тази причина е необходимо да бъдат променени техните политики за отпускане на заеми, по-специално политиката на групата на ЕИБ, като е основен приоритет да се гарантира, че секторът на отбраната има достъп до финансовите инструменти на ЕС и може да се ползва от тях пълноценно.** Такова изменение ще се отрази положително и в други сфери, защото ще отправи силен положителен сигнал за финансовия пазар и частните банки.

Освен това ЕС трябва да увеличи максимално възможностите, предлагани от полезните взаимодействия и взаимното допълване между финансовите инструменти и безвъзмездните средства. В тази връзка в рамките на бъдещата МФР следва да се положат усилия за по-нататъшно оптимизиране на полезните взаимодействия между инструментите на ЕС, както е посочено в Бялата книга на Комисията относно възможностите за засилване на подкрепата за научноизследователската и развойна дейност, включваща технологии с потенциал за двойна употреба³³. Тъй като в момента се провежда обществената консултация относно Бялата книга, съдържанието на тази стратегия не засяга бъдещите действия на Комисията в тази област. При настоящата уредба вече е възможно отбраната да се възползва от по-бързите цикли на гражданските иновации, когато е приложимо, и обратно, като се има предвид, че някои технологии, използвани в отбранителните платформи, имат потенциал за двойна употреба.

Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията приканват управителните органи на групата на ЕИБ, и по-специално Управителния съвет на ЕИБ, да съобразят свързаните с отбраната изключения от политиките на групата на ЕИБ за отпускане на заеми с политическите приоритети на ЕС и приложимото право. Това би позволило на ЕИБ да предоставя подкрепа за производството на военна техника и в по-общ план за европейската отбранителна

³³ Европейска комисия, Бяла книга относно възможностите за засилване на подкрепата за научноизследователската и развойна дейност, включваща технологии с потенциал за двойна употреба, Брюксел, 24.1.2024 г. (COM(2024) 27 final).

промишленост, за което наскоро призова и Европейският парламент³⁴. Наличието на споразумение за общо определение на понятието „технологии с потенциал за двойна употреба“ между Комисията и групата на ЕИБ, основаващо се на Стратегическата инициатива за европейска сигурност и Капиталовия механизъм в областта на отбраната, би могло да допринесе за насърчаване на съвместни инвестиции в технологии, продукти и инфраструктура с потенциал за двойна употреба.

Въпреки че такава стъпка се приветства, тя все пак **не би била достатъчна**. Чрез мандата си, произтичащ от член 309 от Договора за функционирането на Европейския съюз, ЕИБ допринася за балансираното и стабилно развитие на вътрешния пазар в интерес на Съюза. Отбранителната промишленост е неразделна част от вътрешния пазар. За да се отговори на нуждите от финансиране на сектора и да се осигури възможност за пълно мобилизиране на програмите на ЕС за финансиране, включително InvestEU, в подкрепа на отбранителната готовност, **ЕИБ следва да предприеме всички необходими стъпки**³⁵, за да **преразгледа своята политика за отпускане на заеми тази година и да я съобрази с настоящите политически приоритети и обективни нужди**. Публичните финансови участници в държавите членки се приканват да направят същото.

5.1.3. Пълно интегриране на отбраната и сигурността като стратегическа цел на съответното финансиране и програми на Съюза

ЕОТИБ следва да се ползва пълноценно от финансирането от Съюза, предназначено за технологично и промишлено развитие, включително по линия на **фондовете по политиката на сближаване**, по-специално ЕФРР³⁶, ЕСФ+³⁷ (напр. относно уменията), Кохезионния фонд (напр. за транспорта) и **InvestEU**, при условие че това е в съответствие със съответните цели на програмата и политиката. Въпреки че отбранителната промишленост вече отговаря на условията за отпускане на средства по тези инструменти, държавите членки следва да обмислят възможността за по-активно насочване към този сектор на средствата от ЕС, които са под споделено управление, когато това подпомага регионалното развитие и конкурентоспособността, за да бъде отразена неговата важна роля като приоритет на Съюза и ключов фактор за стабилността и сигурността на Съюза.

В тази връзка Комисията ще обмисли включването или запазването на **отбранителната готовност, сигурността и устойчивостта като изрична стратегическа цел в съответните бъдещи програми на ЕС**, за да се гарантира, че тези програми подкрепят изцяло ЕОТИБ и че партньорите по изпълнението и

³⁴ Вж. Резолюция на Европейския парламент от 28 февруари 2024 г. относно „Финансови дейности на Европейската инвестиционна банка — годишен доклад за 2023 г.“ ([2023/2229\(INI\)](https://www.europarl.europa.eu/press-room/en/infobox-item-detail?item=1222229)). По-специално в доклада се „призовава ЕИБ да засили подкрепата си за Стратегическата инициатива за европейска сигурност и за европейската отбранителна промишленост, включително МСП, по-специално за да допринесе за продължаване на подкрепата за Украйна; призовава ЕИБ да реформира своя списък за допустимост, така че боеприпасите и военната техника, които надхвърлят приложение с двойна употреба, вече да не се изключват от финансиране от ЕИБ“.

³⁵ Напр. всички необходими подготвителни стъпки, като пазарни анализи.

³⁶ Европейски фонд за регионално развитие.

³⁷ Европейски социален фонд плюс.

посредниците (в случай на непряко управление) няма да срещат пречки при преследването на тези цели.

5.2. Гарантиране на функционирането на ЕОТИБ в подходяща регулаторна среда

ЕОТИБ следва да е в състояние да функционира в подходяща регулаторна среда. За тази цел **свързаните с отбраната съображения трябва да бъдат интегрирани в политиките на ЕС**. Възможно най-скоро следва да бъдат установени и смекчени възможните отрицателни въздействия на инициативите на Съюза върху ЕОТИБ. Поради това Комисията ще **включва в своите инициативи съображения, свързани с отбранителната промишлена готовност**, на по-систематична основа и когато е целесъобразно. Освен това Комисията, в сътрудничество с върховния представител/ръководител на Агенцията, ще продължи да поддържа връзка с държавите членки и ЕОТИБ по тези въпроси, като използва за основа съществуващите инициативи, подпомагани от ЕДА, в области като Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)³⁸ и инициативата за Единно европейско небе (ЕЕН).

Освен това променящата се ситуация със сигурността изисква от Комисията да разгледа възможността за намаляване на административните срокове за изпълнение, като същевременно гарантира необходимата степен на добро финансово управление. Извършеното през 2024 г. преразглеждане на Финансовия регламент ще позволи на Съюза да предприеме необходимите стъпки в извънредни ситуации, за да подкрепи отбранителната промишлена готовност.

5.3. Повишаване на привлекателността на сектора на отбраната за младите поколения и най-талантливите

Инвестирането в хората и техните умения е от ключово значение за това да се върви в крак с нововъзникващите технологии и за привличането и задържането на таланти в сектора. ЕС подкрепя държавите членки и улеснява партньорствата за съвместна работа за разбирането на необходимите настоящи и бъдещи умения в сектора (напр. чрез Европейския пакт за уменията).

Преобладаващият недостиг на работна ръка и умения в отбранителната промишленост се корени в наблюдаваните в миналото недостатъчни инвестиции в нови програми в областта на отбраната и непривлекателността на сектора, както и ограничената мобилност на работната сила и нейното застаряване. Въпреки че разбирането и смекчаването на отрицателните представи за отбранителната промишленост са от ключово значение за повишаване на привлекателността на сектора, както и за наличието на разнообразна работна сила, всички заинтересовани страни трябва да предприемат допълнителни действия, за да може да се оползотвори пълноценно потенциалът на Съюза в областта на човешките ресурси, включително да се преодолеят стереотипите, свързани с пола. За тази цел предстоящият план за действие на Комисията за преодоляване на недостига на работна ръка и умения в ЕС ще е насочен към премахването на проблемните точки за устойчивия растеж, за чието създаване в много сектори допринесе този недостиг, като по този начин се осигури възможност за постигане на бъдеща дългосрочна конкурентоспособност на

³⁸ Включително непрекъснато сътрудничество с Европейската агенция по химикали.

ЕС, като същевременно се поддържат качествени работни места и работна сила, която разполага с необходимите умения.

В допълнение към интегрирането на отбраната Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията ще **проучат какви действия следва да бъдат предприети, за да се подобри мобилността на работната сила и да се подкрепи свързаното с отбраната образование**, по-специално чрез възможностите, предоставени от програмите на ЕС в областта на отбранителната промишленост, и сътрудничеството между доставчиците на образование, включително Европейския колеж по сигурност и отбрана.

5.4. Подпомагане на ЕОТИБ да допринесе за екологичния преход

За да допринесе за екологичния преход и да укрепи своята устойчивост и икономическа ефективност, ЕОТИБ трябва да продължи усилията си за повишаване на устойчивостта на своето производство и продукти, като намали въглеродните емисии и увеличи кръговостта в съответствие с политиките и амбициите на ЕС. В съвместното съобщение „Нова перспектива относно причинно-следствената връзка между климата и сигурността“ се признава значението на отбранителната промишленост за усилията на въоръжените сили на държавите членки за адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците от него. Съществуват допълнителни възможности за проучване на полезните взаимодействия и евентуалните области на сътрудничество между държавите членки, промишлеността и службите на ЕС, включително по отношение на иновациите, анализите и стандартизацията за новите възобновяеми енергийни източници, използвани от военните, както и за по-широкия търговски сектор. Осигуряването на подходяща видимост и признание на усилията, положени от сектора на отбраната за постигане на екологична устойчивост, също би могло да допринесе за приемането му от обществото като цяло.

Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията **ще продължат да подкрепят усилията на ЕОТИБ за екологичния преход**, напр. чрез действията, предложени в съвместното съобщение „Нова перспектива относно причинно-следствената връзка между климата и сигурността“, включително екологосъобразни обществени поръчки.

Бъдещи действия:

С оглед на интегрирането на култура на европейска отбранителна готовност, Комисията, като работи с върховния представител/ръководител на Агенцията:

- приканва **управителните органи на групата на ЕИБ да преразгледат тази година политиките на групата на ЕИБ за отпускане на заеми** и да съобразят настоящите **изключения, свързани с отбраната**, с политическите приоритети на ЕС и приложимото право;
- **ще засили диалога между сектора на отбраната и финансовия сектор** и ще предостави насоки относно прилагането на рамката на ЕС за устойчиви финанси.

Освен това Комисията:

- **ще насърчи увеличаването на подкрепата за сигурността, устойчивостта и отбранителната готовност чрез програмите на Съюза за финансиране.** Тази цел ще бъде взета предвид и при подготовката на бъдещите програми на ЕС.

6. ПОСТИГАНЕ НА ГОТОВНОСТ И УСТОЙЧИВОСТ ЧРЕЗ ПАРТНЬОРСТВА

Амбицията на ЕС за бързо постигане на отбранителна готовност следва да бъде подкрепена и чрез партньорства, включително по-специално с Украйна, както и чрез засилено сътрудничество с НАТО, стратегически партньори и единомислещи партньори — европейски, трансатлантически и т.н. — и други международни организации.

6.1. Развитие на все по-тесни връзки с Украйна

Украйна е ключов партньор на Съюза в сектора на отбранителната промишленост и ще бъде такъв във все по-голяма степен. Изправена пред агресивна война с висока интензивност, украинската ОТИБ трябваше да премине към модел на военновременна икономика. Тя ще се превърне в един от двигателите на икономическото възстановяване на страната в края на войната и в изпитателна площадка за отбранителната промишлена готовност. По-тесното сътрудничество между секторите на отбранителната промишленост на ЕС и Украйна ще бъде част от бъдещите ангажименти на ЕС в областта на сигурността по отношение на Украйна. Следователно украинската ОТИБ и ЕОТИБ биха могли да извлекат взаимна полза от засиленото сътрудничество.

Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията ще предприемат следните мерки.

Участие в програма на Съюза в подкрепа на отбранителната промишленост:

- За да се укрепят връзките между ЕОТИБ и ОТИБ на Украйна, ПЕОП ще осигури възможност Украйна да участва в съвместни обществени поръчки и украинските дружества в областта на отбраната да получат подкрепа за промишленото си разрастване и сътрудничеството с ЕОТИБ.

Стимулиране на сътрудничеството между украинската ОТИБ и ЕОТИБ:

- ЕДА ще използва пълноценно своята съществуваща административна договореност с Украйна и заедно с държавите членки ще проучи възможността за преразглеждане на нейния обхват веднага щом условията го позволят.
- Службите на Комисията, ЕДА и ЕСВД ще насърчат целенасочен обмен на информация относно стандартите и относно съответните извлечени поуки.
- В контекста на предложението Фонд за помощ за Украйна в рамките на Европейския механизъм за подкрепа на мира ЕСВД ще проучи възможностите за по-нататъшно стимулиране на сътрудничеството между отбранителната промишленост на ЕС и Украйна.
- През 2024 г. ЕС ще бъде домакин на Форум на отбранителната промишленост ЕС—Украйна за засилване на сътрудничеството между отбранителната промишленост на ЕС и Украйна.

Допълнителна подкрепа за Украйна чрез ЕОТИБ:

- Чрез съвместните обществени поръчки от ЕОТИБ за военната техника, доставяна по предложението Фонд за помощ за Украйна в рамките на Европейския механизъм за подкрепа на мира, за отбранителната

промишленост на ЕС ще има ползи от по-голямата предвидимост относно приоритетните нужди на Украйна.

- При условие че Съветът вземе решение за това, по-нататъшната подкрепа за закупуването на военна техника за Украйна би могла да бъде предоставена чрез Европейския механизъм за подкрепа на мира, като се използват извънредните парични салда на централните депозитари на ценни книжа, произтичащи от неочакваните и извънредни приходи от блокираните държавни активи на Русия.
- ЕСВД, EDA и службите на Комисията ще продължат редовно да предоставят актуална информация на контактната група за отбраната на Украйна и да насърчават способността на ЕОТИБ да предоставя допълнителна подкрепа за нуждите на Украйна, включително в контекста на коалициите за способности.

6.2. НАТО

В съответствие с трите съвместни декларации относно сътрудничеството между ЕС и НАТО³⁹, засилените разговори на равнище личен състав, включително възможността за специален структуриран диалог с НАТО, биха могли да обхващат в по-голяма степен свързани с отбранителната промишленост дейности и теми от взаимен интерес, включително в областта на кръговата икономика, оперативната съвместимост, промишлените аспекти на изменението на климата, оперативната съвместимост, стандартизацията и кръстосаното сертифициране, както и ответните действия при поява на нови заплахи. За това ще е необходимо увеличаване на обмена на информация, включително класифицирана информация, между персонала на НАТО, от една страна, и съответните служби на Комисията, ЕСВД и EDA, от друга страна. Двете организации следва да продължат да обменят мнения, както и да търсят полезни взаимодействия и взаимно да допълват усилията си по веригата за доставки в областта на сигурността, което е от основно значение за развитие на способностите и за постигане на резултати.

ЕС ще проучи и потенциала за по-нататъшно укрепване на сътрудничеството между ЕСВД, EDA, международния персонал на НАТО и Агенцията на НАТО за подкрепа и обществени поръчки (NSPA), както и между ускорителя за иновации в областта на отбраната в северната част на Атлантическия океан (DIANA), HEDI на EDA и EUDIS в областта на иновациите.

6.3. Обединяване на усилията със стратегически и международни партньори за постигане на отбранителна готовност

Интернационализацията на веригите за доставки означава, че е практически невъзможно да се упражнява контрол „от край до край“ върху суровините и хилядите компоненти на една сложна система.

Укрепването на взаимноизгодни партньорства със стратегически партньори, международни организации и единомислещи трети държави, включително чрез диалози по въпросите на сигурността и отбраната, може да подпомогне усилията на Съюза за отбранителна промишлена готовност. Това сътрудничество ще бъде

³⁹ [Съвместна декларация между ЕС и НАТО \(8 юли 2016 г.\)](#); [Съвместна декларация между ЕС и НАТО \(10 юли 2018 г.\)](#); [Съвместна декларация между ЕС и НАТО \(10 януари 2023 г.\)](#).

гъвкаво. То ще варира по форма, обхват и видове участници в зависимост от споделените интереси. Сътрудничеството следва да допринесе за допълнително гарантиране на сигурността на веригите за доставки, укрепване на ЕОТИБ и намаляване на стратегическите зависимости на ЕС, без да се създават нови (или да се запазват съществуващите).

Освен това ЕДА ще продължи да използва по най-добрия начин своите съществуващи административни договорености в съответствие с договорените от държавите членки принципи за сътрудничество с трети страни.

Бъдещи действия:

Комисията и върховният представител/ръководител на Агенцията:

- ще разгледат мерки за засилване на участието на Украйна в програмите на Съюза в подкрепа на отбранителната промишленост, включително в рамките на ПЕОП, за подобряване на **възможността Украйна да участва в съвместни обществени поръчки**, за предоставяне на подкрепа за увеличаване на капацитета на промишлеността в Украйна и за увеличаване на сътрудничеството между ЕОТИБ и украинската отбранителна промишленост;
- в контекста на предложения от върховния представител **Фонд за помощ за Украйна** ще осигурят допълнителна военна подкрепа от ЕС за Украйна, по-специално чрез изпращане на сигнали за търсенето към европейската отбранителна промишленост с цел увеличаване на производствените мощности, така че да бъдат обезпечени военните усилия на Украйна в дългосрочен план, както и чрез **стимулиране на сътрудничеството между европейската и украинската отбранителна промишленост**;
- ще засилят **структурирания диалог с НАТО на равнище личен състав** по теми от взаимен интерес;
- **през 2024 г. ще бъдат домакин на Форум на отбранителната промишленост ЕС—Украйна** за засилване на сътрудничеството между отбранителната промишленост на ЕС и на Украйна.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В продължение на десетилетия гражданите на Съюза се радваха на безпрецедентен период на мир. Агресивната война на Русия срещу Украйна, както и нарастващото напрежение в непосредствена близост до ЕС обаче налагат ЕС и неговите държави членки да поемат **стратегическа отговорност и да укрепят отбранителната промишленост на ЕС**, за да се справят с безпрецедентните заплахи и предизвикателства за сигурността, пред които са изправени.

Технологичното предимство и капацитетът за непрекъснато гарантиране на наличността на всички видове военна техника са предварителни условия за способността на Съюза да гарантира ефективността на въоръжените сили на своите държави членки и по този начин да запази мира на континента. В настоящата стратегия се предлагат амбициозни мерки за насърчаване и подпомагане на трансформацията на ЕОТИБ през следващото десетилетие.

Чрез разширяване и допълване на съществуващите инструменти на политиката на ЕС в областта на отбранителната промишленост и чрез очертаване на политическата, промишлената и бюджетната амбиция, които трябва да бъдат мобилизирани в подкрепа на ЕОТИБ, тази база ще може да извлече ползи от по-

високата ефективност на един действително интегриран пазар на отбранителни продукти и да разгърне неизползвания потенциал на ефектите от мащаба.

Изпълнението на стратегията ще помогне на европейската отбранителна промишленост да реагира по-бързо на неотложните нужди, без да жертва бъдещето. От по-навременно и по-машабно планиране на кооперирани инвестиции до по-голяма подкрепа за внедряването и съвместните покупки; от по-ефективно включване на иновациите до по-голяма приемственост в усилията за разработване на високотехнологични способности и стратегически спомагателни способности; от по-голяма сигурност на доставките до по-голяма свобода на действие — **настоящата стратегия ще послужи като „катализатор“ на необходимите действия за възстановяване и опазване на мира на европейския континент.**

Трябва да се обърне приоритетно внимание на адаптирането на отбранителната промишленост на Съюза към настоящите пазарни тенденции и тенденции в областта на сигурността. Европейската комисия и върховният представител/ръководител на Агенцията са готови да подкрепят държавите членки в това начинание.